

2012-01-01

ความมั่นคงของมนุษย์ ธรรมชาติ ในทรัพย์สิน และทรัพย์สินส่วนรวม: สร้างความเชื่อมโยง

กรกช ภารัชสิทธิ์

วิระ สมบูรณ์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

ภารัชสิทธิ์, กรกช and สมบูรณ์, วิระ (2012) "ความมั่นคงของมนุษย์ ธรรมชาติ ในทรัพย์สิน และทรัพย์สินส่วนรวม: สร้างความเชื่อมโยง," *Journal of Social Sciences*: Vol. 42: Iss. 2, Article 5.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol42/iss2/5>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ความมั่นคงของมนุษย์ กรรณสิทธิ์ ในทรัพย์สิน และทรัพย์สินส่วนรวม: สร้างความเชื่อมโยง*

กรกช ภารัชสิทธิ์** และ วีระ สมบูรณ์***

Abstract

The degradation of the commons is a serious threat to human security since several types of Common-Pool Resources (CPRs) are vital to human life. Private property rights regime seems to be one of the causes of such threat. This article aims to establish a theoretical answer to this problem by analysing and making connections between three concepts, i.e. human security, the commons, and property rights as theorised by John Locke. We find that the objective of private property rights regime under appropriate conditions is consistent with the promotion of human security. Misunderstandings of that objective, however, lead to an expansion of one's private possessions without due concern about human security which should indeed be the ultimate goal. This has caused problems of degradation of the commons in many cases. Therefore, the matter of governing sustainable use of the commons is of utmost importance. Research studies conducted by Elinor Ostrom and her colleagues on CPRs governance constitute an important approach we can use to solve the problems.

Keywords: human security, property rights, the commons, common pool resources

*งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย "ความร่วมมือนานาชาติกับความมั่นคงของมนุษย์" โดยได้รับการสนับสนุนจาก โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา และการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (HS1069A-55)

**รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, MSc. Political Theory, London School of Economics and Political Science (LSE) ปัจจุบันเป็นนักการทูตปฏิบัติการ (เลขานุการตรี) กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหัวหน้าโครงการวิจัย "ความร่วมมือนานาชาติกับความมั่นคงของมนุษย์"

บทคัดย่อ

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพย์สินส่วนรวม (the commons) เป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ที่ร้ายแรง เพราะทรัพยากรกองกลาง (common pool resources) นานาประเภทเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลจะเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาดังกล่าว งานวิจัยชิ้นนี้พยายามหาคำตอบในเชิงแนวคิดและทฤษฎี โดยมุ่งวิเคราะห์และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดสามประการ ได้แก่ ความมั่นคงของมนุษย์ (human security) ทรัพย์สินส่วนรวม (the commons) และ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (property rights) ตามทฤษฎีของจอห์น ล็อค โดยยึดหลักความมั่นคงของมนุษย์เป็นสำคัญ ผู้วิจัยพบว่า อันที่จริง จุดประสงค์ของการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมเป็นไปได้เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ ทว่าความไม่เข้าใจในจุดประสงค์และเงื่อนไขดังกล่าวทำให้เกิดการมุ่งแต่จะขยายทรัพย์สินในครอบครองของแต่ละฝ่าย โดยไม่คำนึงถึงความมั่นคงของมนุษย์อันเป็นปลายทางที่สำคัญที่สุด เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพย์สินส่วนรวม ดังนั้น เราจึงควรตระหนักว่าการบริหารจัดการการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน งานศึกษาของเอลินอร์ ออสโตรอม และคณะว่าด้วยการจัดการปกครองทรัพยากรกองกลางเป็นแนวทางที่สำคัญในความพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้

คำสำคัญ : ความมั่นคงของมนุษย์, กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน, ทรัพย์สินส่วนรวม, ทรัพยากรกองกลาง

บทนำ

ความมั่นคงของมนุษย์ประกอบด้วยความมั่นคงในหลายมิติ ทว่าปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ที่มักก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงครอบคลุมแทบทุกมิติ คือปัญหาด้านความเสื่อมสลายของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำลำธาร คุณภาพอากาศ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสาเหตุในวิถีทางต่างๆ ให้มนุษย์ทั้งหลายต้องดำรงชีพอย่างคาดเดาได้น้อยลงเรื่อยๆ และนั่นย่อมหมายถึงความมั่นคงของมนุษย์ที่น้อยลงเรื่อยๆ เช่นกัน หากพิจารณาให้ดี จะพบว่าทรัพยากรกลุ่มที่กำลังประสบปัญหาต่างๆ อยู่ตั้งข้างต้นมีลักษณะร่วมกันอยู่สองประการ คือ การกีดกันไม่ให้ผู้อื่นๆ ร่วมใช้ทำได้ยาก (difficult to

exclude other users) และ เมื่อใช้งานแล้วเกิดความลดลงเสื่อมถอยของทรัพยากรได้ในระดับสูง (high subtractability) ทรัพยากรลักษณะนี้เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ทรัพย์สินส่วนรวม” (the commons) หรือเรียกอย่างเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ตามที่เอลินอร์ ออสโตรอม (Elinor Ostrom) นิยามว่าคือ “ทรัพยากรกองกลาง” [Common-Pool Resources (CPRs)]

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงแนวคิดและทฤษฎี โดยมุ่งวิเคราะห์และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดสามประการ ได้แก่ ความมั่นคงของมนุษย์ (human security), ทรัพย์สินส่วนรวม (the commons), และ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (property

rights) โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามทฤษฎีของจอห์น ล็อก (John Locke) นักปรัชญาชาวอังกฤษยุคคริสต์ ศตวรรษที่ 17 เพื่อนำเสนอว่า หากเรายึดเอาหลัก ความมั่นคงของมนุษย์เป็นสำคัญแล้ว ทั้งสาม แนวคิดนี้มีความสัมพันธ์และ/หรือความขัดแย้งกันใน ลักษณะเช่นใด กล่าวคือเมื่อมองจากมุมมองของ ความมั่นคงของมนุษย์โดยเชื่อมโยงไปสู่อีกสอง ประเด็น เราควรจะตระหนัก รู้ แก้อ และปรับเปลี่ยน วิธีคิดหรือมองทรัพย์สินส่วนรวมและการครอบครอง ทรัพย์สินหรือไม่ อย่างไร

เนื้อหาของงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 4 ส่วน เริ่มจากการทำความเข้าใจที่ มาและนิยามของ แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์แต่พอสังเขปเพื่อสร้าง พื้นฐานความเข้าใจ จากนั้นจะได้อภิปรายความ เชื่อมโยงระหว่างแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์กับ ทรัพย์สินส่วนรวม ส่วนต่อมาจะเป็นการสำรวจความ สัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงของมนุษย์กับทฤษฎี กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และในที่สุดท้ายจะเป็นการ พิจารณารวบยอดว่า เราควรจะกำหนดสถานะและ ขอบเขตของทฤษฎีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมิติที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม ในเมื่อเรามีความเข้าใจ เกี่ยวกับทั้งความมั่นคงมนุษย์และตัวทรัพย์สินส่วนรวม เองอย่างเหมาะสมแล้ว กล่าวคือ เป็นการหาข้อค้นพบ จากการเชื่อมโยงแนวคิดสามประการนี้เข้าด้วยกัน หลังจากที่ได้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกันและ กันอย่างรอบคอบแล้ว

นิยามและข้อถกเถียงว่าด้วยความ มั่นคงของมนุษย์

มักมีผู้วิจารณ์ว่าแนวคิดที่ว่าด้วยความมั่นคง ของมนุษย์นั้นค่อนข้างกำกวมและเปิดกว้างต่อการ ตีความที่แตกต่างกันไป อีกทั้งยังเป็นแนวคิดที่ยังเป็น ข้อถกเถียงกันในวงวิชาการอยู่ ไม่มีคำนิยามใดที่ได้อรับการยอมรับเป็นเอกฉันท์ แต่กระนั้น ความมั่นคง ของมนุษย์ก็เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของการ ดำเนินนโยบายต่างๆ ของรัฐหรือความร่วมมือ ระหว่างรัฐอยู่ไม่น้อย และมีแนวโน้มจะพัฒนาต่อไป ในอนาคต

แนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ได้รับการ นำเสนอในฐานะวาระสำคัญของโลกเป็นครั้งแรก ใน รายงานการพัฒนาคนมนุษย์ (Human Development Report – HDR) ประจำปี ค.ศ.1994 ซึ่งจัดทำโดย สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme – UNDP) เพื่อ ตอบสนองต่อสภาวงการณที่ปรากฏว่าแนวคิดความ มั่นคงแบบดั้งเดิม (traditional security) ซึ่งเน้นมิติ ทางทหารและความมั่นคงของรัฐ ไม่สามารถ รับมือกับสาเหตุใหม่ต่างๆ ของความไม่มั่นคงในโลก ยุคปัจจุบัน รายงานฉบับนี้ระบุว่า จุดมุ่งหมายสำคัญ ของประเด็นความมั่นคงควรจะเป็นการปกป้องพิทักษ์ ปัจเจกบุคคลจากภัยคุกคามหลากหลายประเภท

¹ ความมั่นคงของมนุษย์มักถูกวิจารณ์ว่าเป็นโมทัศน์ที่กว้างจนเกินไป เพราะ ดูเหมือนว่าไม่ว่าปัญหาใดๆ ก็สามารถถูกโยงให้เป็นปัญหาความมั่นคงของ มนุษย์ได้ทั้งสิ้น และดังนั้นจึงแทบไม่มีประโยชน์ในทางปฏิบัติเลย เพราะทำให้ ไม่สามารถระบุจุดเน้นในการกำหนดนโยบายหรือแม้กระทั่งในการวิเคราะห์ได้ (Jolly and Ray 2006, 9) โปรดดูตัวอย่าง เช่น MacFarlane, Neil and Yuan Foong Khong. 2006. *Human security and the UN – A critical history*. Bloomington, IN: University of Indiana Press. และ ดูภาพรวมของนิยามที่ หลากหลาย รวมทั้งข้อวิพากษ์ต่างๆ เกี่ยวกับโมทัศน์ความมั่นคงของมนุษย์ได้ ใน Tadjbakhsh, Shahrbanou and Anuradha Chenoy. 2007. *Definitions, critiques and counter-critiques*. In: *Human security: Concepts and implications*. Oxon & New York: Routledge, 39 – 71.

โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับนานาชาติ (Jolly and Ray 2006, 1) แม้ดูเหมือนว่าแนวคิดเรื่องความมั่นคงที่เน้นไปที่ปัจเจกบุคคลนั้นจะเป็นเรื่องใหม่ แต่อันที่จริงแล้ว นิยามของความมั่นคงที่มุ่งไปที่ปัจเจกบุคคลมิใช่รัฐนั้นมีมาก่อนแล้วในโลกตะวันตกยุคโบราณ นับแต่ยุคสมัยที่จักรวรรดิโรมันเรืองอำนาจไปจนถึงช่วงเวลาก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 คำว่า “ความมั่นคง” (security) มีนัยมุ่งไปที่ปัจเจกบุคคลอยู่แล้ว ดังนั้น การขยายความว่า ความมั่นคง “ของมนุษย์” จึงเป็นสิ่งที่ออกจะซ้ำซ้อน แต่ต่อมาเมื่อเข้าสู่ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่สิบเก้าซึ่งการเมืองระหว่างประเทศในยุโรปเริ่มมุ่งเน้นที่การรักษาอำนาจอธิปไตยและดินแดนของรัฐเป็นสำคัญนั้น ความมั่นคงได้ถูกนำมาผูกโยงเข้ากับประเทศชาติเป็นหลัก (E. Rothschild cited in Glasius 2008, 1)

นอกจากนี้ แนวคิดเสรีนิยมในยุคแสงสว่างทางปัญญา (Enlightenment) ในยุโรปเองก็เห็นว่าการปกป้องปัจเจกบุคคลเป็นหลักสำคัญของประเด็นเรื่องความมั่นคง แต่ทั้งนี้นักเสรีนิยมในยุคนี้บางพวกเห็นว่าความปลอดภัยของปัจเจกบุคคลจะได้รับการพิทักษ์ไว้ได้ดีที่สุดก็โดยผ่านการธำรงความมั่นคงของรัฐผู้เป็นผู้พิทักษ์พลเมืองจากภัยคุกคามต่างๆ อีกทอดหนึ่ง หากรัฐมั่นคง พลเมืองในรัฐก็ย่อมมีชีวิตที่มั่นคงไปด้วย (Owen 2004a, 16) การฝากความรับผิดชอบในการรักษาความมั่นคงของปัจเจกบุคคลไว้ในมือของรัฐนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดที่เราเรียกกันว่า “ความมั่นคงแบบดั้งเดิม” (traditional security) ซึ่งเน้นตัวรัฐเป็นหลัก แต่ประสบการณ์ที่โลกเผชิญนับจากยุคสงครามเย็นเป็นต้นมาได้บ่งชี้ว่า แนวคิดความมั่นคงที่เน้นไปที่รัฐนั้นไม่เพียงพอและซ้ำยังล้มเหลวในการปกป้องความมั่นคงของปัจเจกบุคคลในรัฐอย่างที่เราควรจะเป็น จึงได้เกิดความ

พยายามที่จะดึงเอาตัวมนุษย์กลับเข้าสู่ศูนย์กลางของประเด็นความมั่นคงอีกครั้งหนึ่ง (Owen 2004a, 17)

หลังจากที่สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้เสนอแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ขึ้นมา แนวคิดนี้ก็ได้รับการนำไปใช้กำหนดนโยบายในหลายประเทศ เช่น แคนาดา ญี่ปุ่น และนอร์เวย์ (Jolly and Ray 2006, 4) อีกทั้งยังเป็นที่ถูกกล่าวถึงในวงวิชาการอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและรัฐศาสตร์ (Jolly and Ray 2006, 1)

เทย์เลอร์ โอเวน (Owen 2004b, 385) ระบุว่าจุดประสงค์ของความมั่นคงของมนุษย์ก็คือการกระตุ้นให้ทำการประเมินทฤษฎีและนโยบายด้านความมั่นคงที่มุ่งเน้นตัวรัฐเสียใหม่ เพื่อให้ปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในชีวิตของประชาชนทุกคนจริงๆ ได้รับความสนใจมากกว่าเรื่องที่เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงของรัฐให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการทหาร ซึ่งมักเป็นเรื่องที่ถูกตีกรอบจำกัดคับแคบ ทั้งนี้เพราะความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์นั้นจริงๆ แล้วเกี่ยวข้องกับปัญหาหลายด้าน ดังที่ในรายงานของ UNDP ระบุว่าความมั่นคงของมนุษย์มีองค์ประกอบ 7 ประการ ซึ่งสะท้อนความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางสุขภาพ ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงส่วนบุคคล ความมั่นคงของชุมชน และความมั่นคงทางการเมือง โดยที่แนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์นั้นยังมีลักษณะสำคัญแตกต่างจากแนวคิดความมั่นคงแบบดั้งเดิม 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people-centred), หลากมิติ (multidimensional), เชื่อมโยงระหว่างกัน (interconnected), และเป็นสากล (universal) (Jolly and Ray 2006, 4-5)

ด้วยนิยามที่กว้างและครอบคลุมเช่นนี้เอง มาร์ลีส กลาสีอุส (Glasius 2008, 35-40) ชี้ว่า ความมั่นคงของมนุษย์เป็นแนวคิดที่ทั้งทำหน้าที่ เปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์ (paradigm-shifting) จากการมุ่งความมั่นคงของตัวรัฐไปสู่ตัวบุคคล และเชื่อมประสาน (bridging) ให้เห็นว่าแท้จริงแล้วมิติต่างๆ ในชีวิตของมนุษย์ล้วนเชื่อมโยงกันและส่งผลถึงความมั่นคงของมนุษย์ทั้งสิ้น สอดคล้องกับ เดส กาสเปอร์ (Gasper 2008, 8-10) ซึ่งอธิบายว่า ความมั่นคงของมนุษย์เป็นแนวคิดที่มีลักษณะเชื่อมต่อ (joined-up) และเป็นองค์รวม (holistic) กล่าวคือ มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างมิติต่างๆ ที่ดูประหนึ่งว่าเป็นคนละเรื่องกัน ทว่าที่จริงแล้วเชื่อมโยงส่งผลต่อกันและกัน นั่นเพราะมนุษย์เราแสวงหาความมั่นคงของชีวิตในหลายๆ รูปแบบ และจากหลายๆ แหล่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ อาหาร สุขภาพ สิ่งแวดล้อม การเมือง ก็ล้วนแต่มีผลต่อความรู้สึกมั่นคงในชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น

แต่นิยามที่กว้างและหลวมมากเช่นนี้เอง ทำให้แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ถูกโจมตีว่ากว้างเกินไป จนดูราวกับว่าไม่ว่าเรื่องอะไร ก็สามารถเรียกได้ว่าเป็นประเด็นทางความมั่นคงไปเสียหมด แทนที่จะมีความหมายจำเพาะชัดเจนอยู่ในเรื่องดินแดนหรือการทหารอย่างแต่ก่อน แนวคิดที่กว้างเกินไปเช่นนี้แทบจะไร้ความหมาย เพราะไม่สามารถนำไปสู่ผลในทางปฏิบัติได้ ดังนั้นจึงได้มีการนิยามความมั่นคงของมนุษย์ในแบบที่จำกัดหรือ “แคบ” (narrow) ขึ้นด้วย โดยเจาะจงว่าประเด็นความมั่นคงของมนุษย์จะจำกัดเฉพาะภัยคุกคามที่เป็นความรุนแรงทางกายภาพต่อปัจเจกบุคคลเท่านั้น อาทิ การค้ายาเสพติด กับระเบิด ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ ความล้มเหลวของรัฐในการปกป้องการค้าอาวุธ การทำให้ขอบเขตของความมั่นคงของมนุษย์แคบลงนี้ก็เพื่อหวังให้แนวคิดนี้มีผลในทาง

ปฏิบัติมากขึ้น (Owen 2004a, 19) แต่การจำกัดนิยามให้แคบลงก็ดูจะไม่ใช่นทางที่ถูกต้อง นั่นเพราะในเมื่อตามความเป็นจริงแล้ว มนุษย์จำนวนมหาศาลยังคงต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงหรือกระทั่งต้องสูญเสียชีวิตจากภัยคุกคามที่หลากหลายต่างๆ ต่อไป การพยายามสร้างนิยามแบบแคบเพื่อหวังผลในมิติเพียงมิติเดียวของความไม่มั่นคงของมนุษย์ย่อมจะเป็นความพยายามที่ผิดทิศผิดทาง (Owen 2004b, 385) การปฏิเสธที่จะรวมเอาปัญหาต่างๆ หลากหลายเข้าในปัญหาความมั่นคงของมนุษย์นั้นจึงเป็นเพียงการปิดตาข้างเดียวและปฏิเสธที่จะยอมรับว่าปัญหาต่างๆ ในโลกนั้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง

แกสเปอร์ (Gasper 2008, 5) ชี้ให้เห็นว่า อันที่จริง แนวทางความมั่นคงของมนุษย์แบบกว้างมิได้เรียกร้องให้เราต้องให้ความสำคัญแก่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอย่างเท่าเทียมกันในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ คำว่า “ความมั่นคง” เองก็เป็นคำที่ระบุให้เราให้ความสำคัญแก่เรื่องที่เป็นปัญหาร้ายแรงเร่งด่วน ในสถานการณ์หนึ่งๆ อยู่แล้ว มิใช่ทุกๆ ปัญหาที่ดำรงอยู่ในขณะเวลานั้น นิยามแบบกว้างเรียกร้องให้เราวิเคราะห์อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ว่า ปัญหาใดเป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์เร่งด่วน ณ ขณะเวลาหนึ่งๆ ต่างหาก (Gasper 2008, 23) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประเด็นปัญหาหนึ่งๆ จะได้รับการพิจารณาเป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ก็ต่อเมื่อปัญหานั้นๆ มีความร้ายแรงและเร่งด่วนเกินกรอบเกณฑ์เชิงบรรทัดฐาน (normative threshold) อันเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ ซึ่งหากยังไม่พ้นระดับเกณฑ์นี้ ก็ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของมนุษย์ (Gasper 2008, 6) ข้อโต้แย้งของแกสเปอร์นี้สอดคล้องกับข้อเสนอของโอเวน (Owen 2004a, 20) ที่ระบุว่า การจะจัดให้ปัญหาใดเป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์นั้นควรจะดูจากความร้ายแรง (severity) ของ

ปัญหานั้นเป็นสำคัญ โดยปัญหาที่ผ่านกรอบเกณฑ์ ความร้ายแรง (threshold of severity) จึงจะถือว่าเป็น ปัญหาที่เร่งด่วนรุนแรงและเป็นภัยต่อความมั่นคง ของมนุษย์อย่างแท้จริง และจึงจะถูกจัดไว้ภายใต้ หัวข้อปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ได้ นอกจากนี้ หากพิจารณาตามกรอบเช่นนี้ ก็จะสามารถแยกแยะ ความแตกต่างระหว่างประเด็นสิทธิมนุษยชนกับ ประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ได้ เพราะการละเมิด สิทธิมนุษยชนไม่จำเป็นจะต้องถูกจัดเป็นปัญหา ความมั่นคงของมนุษย์เสมอไป (Owen 2004, 22)

ข้อพึงระวังประการหนึ่งก็คือ ด้วยเหตุที่ นิยามของความมั่นคงของมนุษย์กว้างมาก อีกทั้งยังเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อความเร่งด่วนร้ายแรง เฉพาะหน้าของปัญหาหนึ่งๆ ความมั่นคงของมนุษย์ จึงเสี่ยงที่จะถูกรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐมหาอำนาจ หยิบยกอย่างบิดเบือนเพื่อเป็นข้ออ้างละเว้นการ พิจารณาสิทธิมนุษยชนที่มีความสำคัญเช่นกัน หรือ กระทั่งถูกใช้เป็นข้ออ้างในการใช้กำลังทางการทหาร ซึ่งกลับกลายเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและ การสร้างความไม่มั่นคงในชีวิตให้กับประชาชนใน ประเทศอื่นๆ แทน ตัวอย่างก็คือการที่รัฐบาล สหรัฐอเมริกาอ้างว่าการก่อการร้ายนั้นทำลายความ มั่นคงของมนุษย์ของประชาชนอเมริกัน ดังนั้นจึงเป็น เหตุให้สหรัฐอเมริกาใช้กำลังทหารเข้าปฏิบัติการใน ต่างประเทศได้โดยชอบธรรม เป็นต้น (Jolly and Ray 2006, 11) ซึ่งถือว่าเป็นการอ้างประเด็นความมั่นคง ของมนุษย์ไปใช้ในทางที่บิดเบือน เราพึงตระหนักว่า ในขณะที่ความมั่นคงแบบดั้งเดิมทำให้เราต้องตัดสินใจในสถานการณ์ที่เมื่อฝ่ายหนึ่งได้ฝ่ายหนึ่งต้องเสีย (zero-sum game) ความมั่นคงของมนุษย์กลับเป็น แนวคิดที่เปิดให้ประเทศต่างๆ สามารถสร้างความ มั่นคงร่วมกันได้และนำไปสู่ความมั่นคงยิ่งขึ้นของ ทุกฝ่ายต่างหาก (Jolly and Ray 2006, 12)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เราจะสามารถเข้าใจ แนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ได้อย่างถูกแนวทาง และตรงประเด็น เมื่อพิจารณาว่า แนวคิดนี้เป็น การโต้แย้งความเข้าใจแบบกระแสหลักดั้งเดิมที่เน้น ความมั่นคงของรัฐ (state security) หรือความมั่นคง ของชาติ (national security) เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของ การเมืองการปกครองของประเทศ โดยหลักใหญ่แล้ว แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ย้ำเตือนเราว่า มนุษย์ ทุกคนต่างหากที่ ควรจะเป็นหัวใจของการเมือง การปกครอง มิใช่รัฐหรือชาติโดยตัวของมันเอง หาก ความมั่นคงของรัฐทำให้เราต้องเสริมสร้างกำลังอาวุธ รักษาเขตแดนอย่างเข้มแข็ง เพิ่มพูนแสนยานุภาพ ของกองกำลังประจำการ ตลอดจนมุ่งส่งเสริมการ เติบโตของตัวเลขมูลค่าการค้าการลงทุนของประเทศ ความมั่นคงของมนุษย์กลับจะร้องเรียกให้เราหันมา สนใจการมีชีวิตที่มั่นคงของมนุษย์แต่ละคนและทุกๆ คนไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐใด

การสร้างเสริมความมั่นคงของมนุษย์เป็น ภารกิจที่ทั้งกว้างและลึก นั่นเพราะชีวิตของเราแต่ละ คนมีหลายมิติ แต่ละมิติมีความสัมพันธ์กันอย่าง ซับซ้อน เกี่ยวเนื่องด้วยปัจจัยย่อยๆ มากมาย ความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ ทางอาหาร ทางสุขภาพ ทาง สภาพแวดล้อม ทางชุมชน ทางการเมือง เหล่านี้เป็น เพียงประเด็นจำนวนหนึ่งที่คำจูนให้ความมั่นคงของ มนุษย์ดำรงอยู่ได้ ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นดังข้างต้น เช่น ความยุติธรรมในสังคม ความไม่เสมอภาค การขาดโอกาส ความยากจน โรคภัยไข้เจ็บ ความสิ้นหวังในการดำรงชีวิต เป็นต้น ล้วนแต่จะส่งผลให้มนุษย์ขาดความมั่นคงในชีวิต และในท้ายที่สุดก็ยังคงสะท้อนกลับไปบั่นทอนความ มั่นคงของรัฐอีกด้วย ดังที่เหตุการณ์ความวุ่นวาย ในโลกของเราคงจะสามารถเป็นประจักษ์พยานได้ เป็นอย่างดี เมื่อเราเข้าใจความหมายของความ มั่นคงของมนุษย์แล้ว เนื้อหาส่วนต่อไปจะเป็น

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงของมนุษย์กับทรัพย์สินส่วนรวม

ทรัพย์สินส่วนรวมกับความมั่นคงของมนุษย์

โดยทั่วไปมักเป็นที่เข้าใจกันว่าบรรดาสินทรัพย์ต่างๆ (goods) นั้นสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภท คือ สินทรัพย์ส่วนบุคคล (private goods) และ สินทรัพย์สาธารณะ (public goods) เท่านั้น กล่าวคือ ถ้าหากวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นวัตถุที่ถูกครอบครองโดยบุคคลแล้ว วัตถุนั้นจะตกอยู่ภายใต้กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล หรือมิเช่นนั้น ก็ตกอยู่ภายใต้การครอบครองร่วมกันเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมของสาธารณะทางใดทางหนึ่ง โดย พอล แซมวอลสัน (Paul Samuelson 1954 cited in E. Ostrom 2009, 410) อธิบายว่า สินทรัพย์ส่วนบุคคลนั้นจะมีลักษณะสองประการ ได้แก่ เจ้าของสามารถกีดกันไม่ให้ผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์เข้าบริโภคใช้สอยสินทรัพย์นั้นได้ (excludable) และ เมื่อสินทรัพย์นั้นได้รับการบริโภคใช้สอยแล้ว ผู้อื่นย่อมไม่สามารถใช้สินทรัพย์นั้นได้อีก (rivalrous) ในขณะที่สินทรัพย์สาธารณะมีลักษณะตรงกันข้ามกับสินทรัพย์ส่วนบุคคลทั้งสองประการ ได้แก่ การกีดกันไม่ให้ผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์เข้าบริโภคใช้สอยเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ (nonexcludable) และ ไม่ว่าจะมิผู้เข้าบริโภคใช้สอยสินทรัพย์นั้นแล้วหรือไม่มีก็ได้เป็นการจำกัดการบริโภคของคนอื่นๆ (nonrivalrous)

แม้การจำแนกประเภทดังข้างต้นนี้จะชัดเจนและเข้าใจง่ายแต่กลับสะท้อนความเป็นจริงได้ไม่สมบูรณ์ ทำให้ในภายหลัง วินเซนต์ และ เอลินอร์ ออสโตรม (Vincent and Elinor Ostrom) ได้เสนอขยายการจำแนกประเภทสินทรัพย์ออกเป็น 4 ประเภท โดยยังคงใช้เกณฑ์ 2 ประการ คล้ายเดิม หากแต่

เปลี่ยนเกณฑ์การแข่งขันในการบริโภค (rivalry of consumption) มาเป็นการลดลงจากการใช้สอย (subtractability of use) หมายความว่า แทนที่เราจะมองว่าสินทรัพย์มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้เสมอ คือ เมื่อมีการบริโภคใช้สอยสินทรัพย์นั้นโดยผู้ใดผู้หนึ่งแล้ว ผู้อื่นไม่สามารถใช้ได้อีก (rivalrous) หรือ ผู้อื่นสามารถใช้ได้อีก (nonrivalrous) ซึ่งลักษณะสองประการนี้ เป็นข้อตรงข้ามของกันและกัน ดังอธิบายข้างต้น สามีภรรยาออสโตรมเสนอให้เราใช้ระดับสูงต่ำของการลดลงจากการใช้สอย (subtractability of use) ระหว่างข้อตรงข้ามทั้งสองมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทสินทรัพย์แทน การเปลี่ยนเกณฑ์จัดแบ่งประเภทใหม่นี้ชื่อว่า ในความเป็นจริงแล้ว เกณฑ์การหักลบหรือลดลงจากการใช้สอย (subtractability of use) และ การกีดกันผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์ (excludability) นั้นไม่ได้ปรากฏอยู่เพียงสองลักษณะ คือ มีอยู่ หรือไม่มี (present or absent) เท่านั้น ซึ่งสุดขั้วของทั้งสองด้าน หากแต่เกณฑ์เหล่านี้ปรากฏในลักษณะจากสูงไปต่ำต่างหาก คือ การลดลงจากการใช้สอยมีมากหรือน้อยเพียงใด การกีดกันผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์ทำได้ยากหรือง่ายเพียงใด จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ วินเซนต์ และ เอลินอร์ ออสโตรมได้จำแนกประเภทสินทรัพย์ใหม่เป็น 4 ประเภท (E. Ostrom 2009, 412) ดังตารางที่ 1

ขอให้สังเกตว่าสินทรัพย์ประเภทใหม่ที่เป็นประเด็นสำคัญที่เราจะพิจารณาต่อไปก็คือสินทรัพย์ที่มีลักษณะผสมกันระหว่างทั้งสินทรัพย์ส่วนบุคคลและสินทรัพย์สาธารณะ (V. Ostrom and E. Ostrom 1977 cited in E. Ostrom 2009, 412) กล่าวคือ แม้จะลดลงจากการใช้สอยได้ในเกณฑ์สูง (high subtractability) แต่กลับกีดกันมิให้บุคคลอื่นๆ เข้าใช้ประโยชน์ได้ยาก สินทรัพย์ประเภทนี้มีชื่อว่า ทรัพยากรกองกลาง (Common-Pool Resources – CPRs)

ทรัพยากรกึ่งกลาง หรือ CPRs นี้เองคือ ทรัพย์สินส่วนรวม (the commons) ที่กล่าวถึงมาแต่ต้น นั้นเพราะทรัพยากรกึ่งกลางนี้เป็นสินทรัพย์ชนิดที่มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์อย่างยิ่ง ดังที่ออสโตรมชี้ว่า “ป่าไม้ ระบบการไหลเวียนของ

น้ำ ทรัพยากรการประมง และชั้นบรรยากาศของโลก ล้วนแต่เป็นทรัพยากรกึ่งกลางที่มีความสำคัญยิ่งต่อการมีชีวิตรอดของมวลมนุษย์บนโลกใบนี้” (E. Ostrom 2009, 412)

ตารางที่ 1: สินทรัพย์ 4 ประเภท

		การลดลงจากการใช้สอย (subtractability of use)	
		สูง	ต่ำ
ความยากของการกีดกัน ผู้ใช้ประโยชน์รายอื่น (difficulty of excluding potential beneficiaries)	สูง	ทรัพยากรกึ่งกลาง (common-pool resources) เช่น แหล่งน้ำบาดาล ทะเลสาบ ระบบชลประทาน ลัดรน้ำเพื่อการประมง ป่าไม้ เป็นต้น	สินทรัพย์สาธารณะ (public goods) เช่น สันติภาพและความมั่นคงของชุมชน การป้องกันประเทศ องค์ความรู้ การป้องกันอัคคีภัย การพยากรณ์อากาศ เป็นต้น
	ต่ำ	สินทรัพย์ส่วนบุคคล (private goods) เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม รถยนต์ เป็นต้น	สินทรัพย์ที่ต้องจ่ายค่าบริการเพื่อใช้ (toll goods) เช่น โรงมหรสพ สมาคมส่วนบุคคล ศูนย์รับเลี้ยงเด็ก เป็นต้น

ที่มา: E. Ostrom. (2009, 413)

อนึ่ง น่าสังเกตว่า เกณฑ์ในการกำหนดลักษณะของทรัพยากรกึ่งกลางหรือทรัพย์สินส่วนรวม นั้นมิได้กำหนดจากลักษณะของกรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นตัวครอบครองสินทรัพย์นั้นอยู่ เช่นว่า บุคคลเดียวเป็นเจ้าของ หรือ สาธารณชนเป็นเจ้าของร่วมกัน หากแต่กำหนดจากลักษณะของตัวทรัพยากรเอง เช่นว่า ทะเลสาบแห่งหนึ่งเป็นทรัพยากรกึ่งกลางมิใช่เพราะสาธารณชนเป็นเจ้าของทะเลสาบร่วมกัน หากแต่เป็นเพราะการจำกัดผู้เข้าไปใช้ประโยชน์จากทะเลสาบนั้นทำได้ยาก (difficult to exclude others) ในขณะที่

น้ำในทะเลสาบลดถอยเสื่อมโทรมลงจากการเข้าไปบริโภคได้โดยง่าย (high subtractability) ดังนั้น ทะเลสาบที่มีลักษณะเช่นนี้ย่อมจัดว่าเป็นทรัพยากรกึ่งกลาง หรือ ทรัพย์สินส่วนรวม ไม่ว่าในสถานการณ์นั้นๆ การครอบครองหรือการบริหารจัดการทะเลสาบแห่งนี้จะเป็นไปในรูปแบบใดก็ตาม สรุปว่า ทรัพยากรกึ่งกลางอาจได้รับการบริหารหรือถูกครอบครองเป็นเจ้าของโดยรัฐบาล เอกชน ชุมชน หรือแม้กระทั่งไม่ถูกครอบครองอยู่เลยก็เป็นได้ (Bromley 1986 cited in E. Ostrom 2009, 419)

ดังที่กล่าวไว้ในเนื้อหาส่วนก่อนว่า ประเด็นความมั่นคงของมนุษย์นั้นจะต้องมีความเร่งด่วนร้ายแรงถึงขั้นที่จะเรียกได้ว่าเป็นปัญหาความมั่นคงเมื่อลองมาพิจารณาดูว่าหากทรัพยากรกึ่งกลางเกิดมีปัญหาความเสื่อมโทรมขึ้นก็น่าจะเป็นที่ยอมรับทั่วกันว่า ปัญหานี้สามารถจัดเป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ได้ เนื่องด้วยสาเหตุสองประการ คือ ประการแรก ทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างที่มีลักษณะเป็นทรัพยากรกึ่งกลางตามนิยามข้างต้นล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ หลายอย่างเป็นทรัพยากรที่มนุษย์จำเป็นต้องใช้ร่วมกันอย่างขาดเสียไม่ได้ ไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค หรือกระทั่งในระดับโลก นับตั้งแต่ความสะอาดของลำน้ำที่ไหลผ่านชุมชน ซึ่งหากเน่าเสียก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้คนในชุมชน พื้นที่ป่าแหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งหากเสื่อมโทรมหรือลดน้อยลงก็ย่อมส่งผลกระทบต่อฝนฟ้าอากาศ ฤดูกาล หรือกระทั่งส่งผลให้พิบัติภัยทางธรรมชาติรุนแรงรวดเร็วยิ่งขึ้น ปริมาณและระยะเวลาการฟื้นตัวของจำนวนสัตว์ทะเลในมหาสมุทรซึ่งเป็นแหล่งทำการประมงร่วมกันของหลายๆ ประเทศ ไปจนถึงคุณภาพของอากาศที่อยู่ในระดับเหมาะสมซึ่งจำเป็นต่อการหายใจของมนุษย์ทุกคน และความสามารถของชั้นบรรยากาศของโลกในการกรองรังสีที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ทั้งหมดเหล่านี้ บางอย่างเป็นทรัพยากรที่ยังพอจะเข้าไปบริหารจัดการได้ไม่ยากนัก แต่การบริหารจัดการทรัพยากรบางอย่างก็ดูราวจะเป็นเรื่องใหญ่เกินกว่าจะจินตนาการได้ บางอย่างก็แทบจะไม่เคยถูกจัดรวมเข้าว่าเป็น “ทรัพยากร” อย่างที่เข้าใจกันโดยมากเสียด้วยซ้ำไป อย่างไรก็ตาม การมีอยู่และความยั่งยืนของทรัพยากรเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมั่นคงเป็นปกติสุขของมนุษย์ ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์โดยตรง เพราะเมื่อทรัพยากรกึ่งกลางเหล่านี้

เสื่อมโทรมลงหรือกระทั่งหมดสิ้นไป ความมั่นคงของมนุษย์ย่อมย่ำแย่ตามไปโดยปริยาย

ประการที่สอง ทรัพยากรกึ่งกลางนั้นมีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรมลดถอยได้ง่ายอยู่แล้ว ดังที่นิยามของทรัพยากรชนิดนี้เองก็ระบุไว้ว่า สินทรัพย์ชนิดนี้เกิดความเสื่อมโทรมจากการใช้งานได้ในระดับสูง (high subtractability of use) ประกอบกับ ปัญหาการลดถอยเสื่อมโทรมของทรัพยากรกึ่งกลางนั้นมักจะเป็นปัญหาที่ค่อยๆ พอกพูนขึ้นอย่างยากที่จะสังเกตเห็นทันการณ์ อีกทั้งยังมักเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยอาศัยกำลังของคนจำนวนน้อย หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจากหลายฝ่าย หรือกระทั่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ในบางกรณี เช่น ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก เป็นต้น ผลของความพยายามแก้ไขนั้นก็ยังไม่เห็นได้ล่าช้าไม่ทันใจนัก ลักษณะทั้งหลายเหล่านี้เมื่อรวมเข้ากับแนวโน้มที่มนุษย์มักมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเบื้องต้นก็จะก่อให้เกิดปัญหาการดักตวงผลประโยชน์โดยไม่รับผิดชอบ (free-ride) และทำให้คาดเดาได้ไม่ยากว่า ปัญหาความเสื่อมโทรมลงหรือกระทั่งความสูญสลายหมดไปของทรัพยากรกึ่งกลางไม่ใช่เรื่องเกินจริง แต่ประการใด ความรุนแรงเร่งด่วนของปัญหาดังได้กล่าวมานี้ช่วยยืนยันได้ว่าปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรกึ่งกลางเป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์อย่างไม่พึงสงสัย

ในแวดวงวิชาการด้านทรัพยากรส่วนรวมเอง มีตัวแบบคำอธิบายหนึ่งที่วาดภาพปัญหาร้ายแรงข้อนี้ได้ค่อนข้างชัดเจนและทรงอิทธิพลยิ่งแม้กระทั่งจนปัจจุบัน ในปีคริสต์ศักราช 1968 แกเรตต์ ฮาร์ดิน (Garrett Hardin) ผู้เป็นศาสตราจารย์ด้านนิเวศวิทยา มนุษย์ ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “โศกนาฏกรรมของทรัพยากรส่วนรวม” (the Tragedy of the Commons) ไว้

เป็นครั้งแรก (Hardin 1968, 1243-1248) และในสามสิบปีให้หลัง ฮาร์ดินก็ยังยืนยันว่าข้อเสนอของเขายังคงเป็นจริงอยู่ มิได้ล้าหลังตามเวลาที่ผ่านไปแต่อย่างใด (Hardin 1998, 683)

อันที่จริงแล้ว ฮาร์ดินเขียนงานขึ้นดังกล่าวขึ้นเพื่อชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรโลกนั้นเป็นสาเหตุสำคัญของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรโลก นั้นเพราะจำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในขณะที่ทรัพยากรของโลกกลับมีจำนวนค่อนข้างคงที่ (Hardin 1998, 683) ปัญหาร้ายแรงข้อนี้ไม่มีทางแก้อื่นใดนอกเสียจากการจำกัดเสรีภาพในการแพร่พันธุ์ (freedom to breed) ของมนุษย์เท่านั้น ฮาร์ดินระบุว่า “การจับคู่แนวคิดเสรีภาพที่จะแพร่พันธุ์เข้ากับความเชื่อว่ามีมนุษย์ทุกคนที่เกิดมามีสิทธิเสมอภาคกันในการใช้ทรัพย์สินรวม เป็นการขังโลกเอาไว้ในเส้นทางไปสู่หายนะ” (Hardin 1968, 1246) ทั้งนี้เพราะการใช้ทรัพย์สินรวมอย่างสมดุลจะเป็นไปได้ก็เฉพาะในภาวะที่ความหนาแน่นประชากรต่ำเท่านั้น (Hardin 1968, 1248) ทว่าข้อเสนอนี้ให้จำกัดเสรีภาพในการแพร่พันธุ์แม้เพียงเล็กน้อยนั้นกลับมักถูกโจมตีว่าเป็นแนวคิดเผด็จการ อำนาจนิยม ปาเถื่อน และอื่นๆ (Hardin 1998, 683) ด้วยเหตุนี้เอง ฮาร์ดินจึงพยายามกระตุ้นเตือนเราว่า เสรีภาพที่เรายกย่องเชิดชูกันทั่วไปนั้นมิใช่จะนำมาแต่ผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาเสมอไป เขายังปฏิเสธความเชื่อที่ว่า การตัดสินใจและการกระทำของปัจเจกบุคคลแต่ละคนในฐานะผู้ที่มีเหตุผล (rational being) นั้น แม้จะเกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระต่อกัน แต่ในท้ายที่สุดแล้ว ผลรวมของการตัดสินใจและการกระทำทั้งหมดจะเป็นไปในทางที่ก่อประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด (Hardin 1968, 1244) สังเกตได้ว่าวิธีคิดเช่นนี้มีลักษณะเดียวกันกับความเชื่อมั่นในกลไกตลาดและมือที่มองไม่เห็น (the invisible hand) นั่นคือ ความเชื่อว่าจะหากปล่อยให้

ตลาดมีการแข่งขันอย่างเสรี การแข่งขันกันอย่างเป็นอิสระของทุกฝ่ายจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับทุกคนโดยกลไกของตลาดเอง รวากับได้รับการบงการขึ้นมาจากมือที่มองไม่เห็น การควบคุมหรือแทรกแซงตลาดจึงไม่จำเป็นแต่อย่างใด แม้กระทั่งแนวคิดหลังนี้เองก็ได้รับการปฏิเสธไปแล้วไปปัจจุบัน

ฮาร์ดินยกเอา “โศกนาฏกรรมของทรัพย์สินรวม” (Hardin 1968, 1244) ขึ้นเป็นตัวอย่งในการยืนยันข้อโต้แย้งของเขา โดยฮาร์ดินขอให้เราจินตนาการถึงทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์แห่งหนึ่งซึ่งเปิดกว้างให้ทุกคนนำฝูงสัตว์ของตนมาปล่อยเพื่อกินหญ้าได้ ทั้งนี้ทุ่งหญ้าย่อมมีอัตราการฟื้นตัวของความอุดมสมบูรณ์อยู่ในอัตราคงที่หนึ่งๆ ต่อมาเมื่อมนุษย์มีจำนวนประชากรมากขึ้น และมีคนเลี้ยงสัตว์หลายรายขึ้นที่เข้ามาใช้ทุ่งหญ้าแห่งนี้ ด้วยเหตุที่ผู้เลี้ยงสัตว์แต่ละคนล้วนแต่เป็นผู้มีเหตุผล (rational) ทุกคนจึงมุ่งจะให้ตนเองได้กำไรจากการเลี้ยงสัตว์มากที่สุด นั้นย่อมหมายความว่าทุกคนจะเพิ่มจำนวนสัตว์ในฝูงของตนไปเรื่อยๆ และปล่อยฝูงสัตว์ของตนเข้ามาในทุ่งหญ้าแห่งนี้มากขึ้นจนเกินกว่าที่ทุ่งหญ้าจะฟื้นตัวได้ทันกระทั่งทุ่งหญ้าเสื่อมโทรมลงจนไม่อาจเป็นแหล่งอาหารแก่สัตว์ตัวใดได้อีกต่อไป

ฮาร์ดิน (Hardin 1968, 1244) เขียนไว้อย่างทรงพลังยิ่งว่า

“...คนเลี้ยงสัตว์ผู้มีเหตุผลสรุปเอาว่า วิธีทางเดียวที่ดูเข้าที่สำหรับเขาก็คือการเพิ่มจำนวนสัตว์ในฝูงของเขาขึ้น เพิ่มขึ้นอีก และเพิ่มขึ้นอีก... แต่นี่เป็นข้อสรุปที่คนเลี้ยงสัตว์ผู้มีเหตุผลแต่ละคน และทุกๆ คน ที่ร่วมกันใช้ทุ่งหญ้าแห่งนี้ล้วนสรุปตรงกันทั้งสิ้น โศกนาฏกรรมอยู่ ณ จุดนี้เอง มนุษย์แต่ละคนถูกกักขังไว้ในระบบซึ่งบังคับให้เขาขยายขนาดฝูงสัตว์ของเขาออกไปโดยไร้ขีดจำกัด

- ในโลกที่มีขีดจำกัด หายนะคือปลายทางที่มนุษย์ทั้งหลายเร่งรัดมุ่งไปสู่ แต่คนต่างก็ไล่ตามผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง ในสังคมที่เชื่อมั่นในเสรีภาพในการใช้ทรัพย์สินรวม เสรีภาพในการใช้ทรัพย์สินรวมนี้เองจะนำหายนะมาสู่มวลมนุษยชาติ”

ฮาร์ดินชี้ว่าหนทางที่จะหลีกเลี่ยงโศกนาฏกรรมนี้ได้ก็คือ ต้องไม่ปล่อยให้การเข้าถือครองใช้สอยทรัพย์สินรวมเป็นไปโดยขาดการบริหารจัดการ การบริหารจัดการเช่นนี้อาจเป็นไปโดยรัฐในแบบสังคมนิยม หรือเป็นไปโดยการดำเนินกิจการของเอกชนก็ได้ ทั้งนี้ไม่ว่าหนทางหนึ่งหนทางใดอาจจะล้มเหลวหรือสำเร็จ เราต้องไปดูที่รายละเอียดปลีกย่อย แต่หากปล่อยให้ทรัพย์สินรวมไว้โดยไม่มีการบริหาร หายนะย่อมจะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ (Hardin 1998, 683)

ทั้งนี้ผู้วิจารณ์ว่าข้อเสนอของฮาร์ดินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ประการแรก เขาเห็นว่ามิเพียงแต่การทำให้ทรัพย์สินรวมเป็นของรัฐบาล หรือ เป็นของเอกชน ทางใดทางหนึ่งเท่านั้น ที่จะรักษาทรัพย์สินรวมให้ดำรงอยู่ได้ในระยะยาว ประการที่สอง เขามีสมมติฐานว่าผู้ใช้ทรัพยากรทั้งหลาย หรือ คนเลี้ยงสัตว์ทั้งหลาย ล้วนแต่ติดกับอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถหาทางออกโดยตัวของพวกเขาเองได้ (Dietz, Ostrom and Stern 2003, 1907) จุดนี้เองเป็นประเด็นที่ออสโตรอมไม่เห็นด้วยเป็นอย่างมาก เราจะกลับมาที่ประเด็นนี้ในภายหลัง

เนื้อหาในส่วนที่สองนี้โดยสรุป ก็คือ ทรัพย์สินรวมที่กล่าวถึงนี้ หมายถึงทรัพยากรกองกลางซึ่งมีลักษณะสองประการคือ การกีดกันไม่ให้ผู้อื่นเข้ามาบริโภคใช้สอยทำได้ยาก และ เมื่อมีการใช้สอยแล้วทรัพยากรจะลดถอยเสื่อมโทรมลงได้ง่าย ทรัพยากรกองกลางเหล่านี้ก็เช่น แหล่งน้ำบาดาล

ทะเลสาบ ระบบชลประทาน ทรัพยากรสัตว์ประมงป่าไม้ ซึ่งล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่จำเป็นยิ่งต่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขของมนุษย์ แต่ทรัพยากรเหล่านี้กำลังประสบปัญหาความลดถอยเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ปัญหานี้เป็นปัญหาร้ายแรงเร่งด่วน ดังนั้นจึงนับได้ว่าเป็นปัญหาความมั่นคงของมนุษย์อย่างแท้จริง เหตุและทางแก้ไขปัญหา “โศกนาฏกรรมของทรัพย์สินรวม” ซึ่งเสนอไว้โดย แกเรตต์ ฮาร์ดิน นั้นดูจะมุ่งไปที่ ปัญหาในเรื่องการครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งเริ่มมาจากการครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลนั่นเอง เนื้อหาในภาคต่อไปจะว่าด้วยทฤษฎีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลของจอห์น ล็อค แล้วจึงกลับมาที่ประเด็นที่ออสโตรอมโต้แย้งฮาร์ดิน และทางออกที่ออสโตรอมนำเสนอ

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินกับความมั่นคงของมนุษย์

จากที่ได้ยกข้อโต้แย้งของฮาร์ดินขึ้นมาพิจารณา เราจะเห็นได้ว่าประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งก็คือเรื่องกรรมสิทธิ์ในการครอบครองทรัพย์สินนั่นเอง ฮาร์ดินเองเห็นว่าการปล่อยให้มนุษย์สามารถครอบครองทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรกองกลางเพื่อใช้ในส่วนของตนได้อย่างเสรีไร้การควบคุมนั้นเองเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิด “โศกนาฏกรรมของทรัพย์สินรวม” อันจะส่งผลร้ายต่อความมั่นคงของมนุษย์ในที่สุด ส่วนออสโตรอมเองได้โต้แย้งฮาร์ดินว่าหนทางหลีกเลี่ยงโศกนาฏกรรมนี้ไม่ใช่ว่าจะเป็นการยกทรัพยากรกองกลางให้รัฐบาลบริหารอย่างเด็ดขาดหรือไม่ก็ยกให้เอกชนรายใดรายหนึ่งมีสิทธิครอบครองเต็มที่ ทางใดทางหนึ่งเท่านั้น เนื้อหาในส่วนต่อไปนี้จะมุ่งที่จะอภิปรายแนวคิดว่าด้วยกรรมสิทธิ์ และพิจารณาดูว่าการยอมรับให้มี

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (property rights) นั้นมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์หรือไม่ อย่างไร

เมื่อกล่าวถึงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน คำถามพื้นฐานที่สุดก็คือ เหตุใดมนุษย์จึงสามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลได้มาตั้งแต่ต้น เหตุใดบุคคลหนึ่งจึงสามารถอ้างสิทธิอันชอบธรรมเหนือวัตถุสิ่งหนึ่งสิ่งใดว่าเป็นของของเขาโดยเฉพาะ และบุคคลอื่นไม่สามารถอ้างสิทธิเอาของสิ่งนั้นไปครอบครองอย่างชอบธรรมโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของได้ แท้ที่จริงแล้ว การอ้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นเรื่องมาอย่างไรากฐานทางทฤษฎีที่แก้ต่างได้ (defensible) หรือไม่

ตลอดประวัติศาสตร์ทางความคิดของโลก นักปรัชญาหลายท่านได้พยายามเสนอคำตอบต่างๆ กันให้กับคำถามข้อนี้ ทว่าคำตอบที่ทรงพลังและอิทธิพลต่อทิศทางของโลกสมัยใหม่มากที่สุดคือทฤษฎีว่าด้วยทรัพย์สินส่วนบุคคล (private property) ของ จอห์น ล็อก (John Locke) ผู้ระบุว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิที่มีมาก่อนสังคมนการเมือง (pre-political rights) และเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่อย่างเสมอภาคกัน ล็อกยังอธิบายว่าสิทธินี้มีความสำคัญยิ่งจนแม้กระทั่งว่า การมุ่งพิทักษ์กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนี้เองเป็นต้นกำเนิดของการที่มนุษย์ผู้มีเสรีภาพทั้งหลายยินยอมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐเลยทีเดียว ต่อจากนี้จะได้สรุปทฤษฎีว่าด้วยกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลตามที่ล็อกเขียนไว้ใน *ความเรียงฉบับที่สองว่าด้วยการปกครอง* (*The Second Treatise of Government*)

ล็อกเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามว่า (§ 25)² ในเมื่อ “พระเจ้าประทานโลกให้แก่มนุษยชาติร่วมกัน” (God gave to Mankind in common) แล้ว³ มนุษย์จะสามารถอ้างกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลในบรรดาสิ่งซึ่งถูกประทานมาให้มนุษย์ทั้งหมดร่วมกันได้อย่างไร ล็อกตอบปัญหานี้ (§ 26) โดยการอ้างว่าพระเจ้าประทานโลกนี้ให้แก่มนุษย์และก็ยังได้ประทานเหตุผลหรือความสามารถทางปัญญา (reason) ให้แก่มนุษย์เพื่อให้มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในโลกได้ ทั้งนี้เพื่อการดำรงชีวิตและเพื่อความสะดวสบายในการใช้ชีวิต ดังนั้นแล้ว จะต้องมียุติธรรมครอบงำทรัพย์สิน มิเช่นนั้นทรัพยากรในโลกที่พระเจ้าประทานมาก็ย่อมไม่มีประโยชน์ วิธีการครอบครองดังว่านี้ (§ 27) มีจุดเริ่มต้นจากการที่มนุษย์ทุกคนเป็นเจ้าของในความเป็นบุคคล แรงงาน (labour) และผลงานอัน

² เนื้อหาทฤษฎีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของล็อกนี้จะอ้างอิงจากข้อความที่ปรากฏใน *ความเรียงฉบับที่สองว่าด้วยการปกครอง* (*The second treatise of government*) โดยระบุย่อหน้าทั้งข้อความดังกล่าวปรากฏอยู่ แต่จะไม่ระบุหมายเลขหน้า เช่น § 25 หมายความว่า ข้อความที่อ้างถึงนั้นปรากฏอยู่ในย่อหน้าที่ 25 ซึ่งผู้อ่านสามารถเปิดเทียบกับตัวบทงานชิ้นนี้ของล็อกได้โดยไม่ลำบากนัก ไม่ว่าจะพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ใดหรือฉบับใดก็ตาม อนึ่ง งานวิจัยชิ้นนี้ใช้หนังสือ Locke, John. 1690. 2010. *Two treatises of government*. P. Phemister, ed. Oxford: Oxford University Press. ในการอ้างอิง

³ งานเขียนทางปรัชญาของล็อกทั้งหมดนั้นมีการอ้างคริสตศาสนาเป็นพื้นฐานแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้ตัวล็อกเองก็เป็นคริสตศาสนิกชนที่เคร่งครัดเช่นกัน นักวิชาการจำนวนหนึ่งจึงเสนอว่าหากเราไม่ยอมรับว่าพระเจ้าในศาสนาคริสต์ดำรงอยู่จริง เราก็ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากงานเขียนของล็อกได้ และบรรดาครุฑที่ล็อกใช้ก็จะไม่มีน้ำหนักนักหากเราไม่มองจากมุมมองทางศาสนา ตัวอย่างเช่นงานของ เจเรมี วอลดดรอน Waldron, Jeremy. 2002. *God, Locke, and equality: Christian foundations in Locke's political thought*. Cambridge: Cambridge University Press. อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นด้วยกับวิธีคิดของริชาร์ด เวอร์นอน มากกว่า โดยเฉพาะในกรณีที่ว่า สิ่งที่ล็อกใช้เป็นพื้นฐานของทฤษฎีของเขา คือ มูลเหตุของความเสมอภาคของมนุษย์เท่านั้น กล่าวคือ ล็อกต้องการยืนยันว่ามนุษย์ทุกคนเสมอภาคกัน และล็อกใช้พระเจ้ามาช่วยเพิ่มน้ำหนักให้กับความเสมอภาคนี้ โดยถือว่ามนุษย์ทุกคนเสมอภาคกันในฐานะสิ่งสร้างของพระเจ้า ดังนั้นเวอร์นอนจึงเห็นว่าหากเรามีแนวคิดอื่นที่จะช่วยยืนยันความเสมอภาคของมนุษย์ได้ เราก็อาจตัดพระเจ้าออกไปจากทฤษฎีการเมืองของล็อกได้ เวอร์นอนเสนอว่า แม้ความคิดทางการเมืองของล็อกจะมีจุดเริ่มต้นจากศาสนา แต่เราก็สามารถสนับสนุนความคิดของล็อกจากฐานความคิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่คริสตศาสนาได้เช่นกัน ดู Vernon, Richard. 1997. *The career of toleration: John Locke, Jonas Proast, and after*. Montreal & Kingston: McGill Queen's University Press.

เกิดจากแรงงานของตนเอง ในสภาพธรรมชาติ (state of nature) เมื่อมนุษย์ผสมแรงงานเข้ากับสิ่งของที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สิ่งของนั้นย่อมกลายเป็นทรัพย์สินของเขา กลายเป็นสิ่งที่เป็นส่วนขยายของตัวตนของเขา และดังนั้นจึงกันสิทธิของมนุษย์คนอื่นๆ ออกจากของสิ่งนั้นได้ ด้วยเหตุที่แรงงานย่อมเป็นทรัพย์สินของผู้ใช้แรงงาน เมื่อแรงงานของเขาไปผสมอยู่กับของสิ่งใด ของสิ่งนั้นจากเดิมที่มีได้เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลของใครก็ย่อมจะกลายเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลของเจ้าของแรงงานนั้น โดยที่จะต้องยังมีของสิ่งนั้นเหลืออยู่เพียงพอ (enough) และ ดีเสมอ (as good) สำหรับคนอื่นๆ เราจะเห็นได้ว่าลึกระบุว่าแรงงานซึ่งเป็นของมนุษย์นั่นเองเป็นเหตุให้สิ่งของหนึ่งๆ พ้นจากสภาพความเป็นเจ้าของร่วมกันของมนุษย์ทั้งหมดและกลายเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลของมนุษย์ผู้เป็นเจ้าของแรงงาน (§ 28) ตัวอย่างเช่น เมื่อมีผู้ลงแรงจับปลาขึ้นมาจากมหาสมุทร ปลานั้นย่อมเป็นทรัพย์สินของเขา โดยที่ในมหาสมุทรเองก็ยังมีปลาจำนวนมากเหลืออยู่เป็นของมนุษยชาติทั้งหมดร่วมกัน (§ 30)

การเป็นเจ้าของทรัพย์สินหนึ่งๆ นั้นหมายความว่า “บุคคลอื่นๆ ไม่มีสิทธิต่อของสิ่งนั้น และไม่สามารถพรากเอาของสิ่งนั้นไปจากเจ้าของได้โดยปราศจากการประทุษร้ายต่อเจ้าของ” (§ 32) ในขณะเดียวกัน ลึกระยืนยันว่าการใช้แรงงานดึงเอาทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติเข้ามาเป็นของส่วนบุคคลนั้นมิได้เป็นความยุติธรรมต่อมนุษย์คนอื่นๆ แต่ประการใด แม้กระทั่งว่าสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นส่วนบุคคลนั้นอาจจะเป็นที่ดินก็ตาม ทั้งนี้เพราะทรัพยากรที่ยังเหลืออยู่ในธรรมชาติทั้งหมดนั้นก็ยังมีมากพอและดีพอ มากมายเกินกว่าจะใช้สอยเสียหมดด้วยซ้ำไป ดังนั้น การที่มนุษย์ผู้หนึ่งถือครองของบางอย่างเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลก็มิได้ทำให้ของที่เหลืออยู่สำหรับให้มนุษย์คนอื่นๆ ครอบครอง

พร้อมลงเลย ลึกระกล่าวว่า “บุคคลผู้เหลือ (สิ่งของ) ไว้มากเท่าที่คนอื่นๆ จะใช้ประโยชน์ได้ ก็เท่ากับว่า เขามิได้เอาสิ่งใดไปเลย” (§ 33) ยิ่งไปกว่านั้น ลึกระยังชี้ว่าผู้ที่ขัดขวางหรือวิจารณ์ผู้อื่นที่ลงแรงงานและได้ครอบครองทรัพย์สิน ทั้งที่ก็ยังมีทรัพยากรเหลือมากเกินพอที่ให้ตนเองจะลงแรงงานและครอบครองได้ คนผู้นั้นก็เป็นเพียงแต่ประสงค์จะได้ประโยชน์จากความเหน้อยยากของผู้อื่นเท่านั้น (§ 34)

ลึกระบุว่ากฎธรรมชาติได้กำหนดขอบเขตของการถือครองทรัพย์สินไว้เช่นกัน นั่นคือ ทรัพย์สินที่ถือครองไว้นั้นจะต้องได้รับการใช้ให้เกิดประโยชน์ ลึกระกล่าวว่า “ไม่มีสิ่งใดที่พระเจ้าสร้างขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์ปล่อยให้เน่าเสียหรือทำลาย” (§ 31) ดังนั้น หากมนุษย์พยายามครอบครองทรัพย์สินเกินกว่าที่ตนจะใช้ประโยชน์ได้จนกระทั่งทรัพย์สินนั้นเน่าเสียจนหมดประโยชน์ไปก่อนจะได้รับการใช้สอย ของส่วนเกินนั้นมิใช่ทรัพย์สินชอบธรรมของเขา และย่อมถือเป็นส่วนแบ่งโดยชอบของผู้อื่น (§ 31) ตัวอย่างเช่น หากบุคคลผู้หนึ่งเก็บผลไม้มาจากต้นไม้ซึ่งขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ ผลไม้นั้นย่อมเป็นทรัพย์สินของเขาโดยชอบธรรม เพราะเขาได้ใช้แรงงานซึ่งเป็นของของเขาโดยแท้ไปผลิตผลไม้ที่นอกจากต้น บุคคลอื่นย่อมไม่สามารถอ้างความเป็นเจ้าของในผลไม้ที่เขาผลิตจากต้นเองนี้ได้ ทว่าหากเขาเก็บผลไม้มาจำนวนมากเกินกว่าเขาจะบริโภคหรือใช้ประโยชน์ได้หมดก่อนผลไม้จะเน่าเสียไป ผลไม้ส่วนเกินที่เขาไม่อาจใช้ประโยชน์ได้นี้ย่อมมิใช่ทรัพย์สินของเขา และผู้อื่นถึงแม้ไม่ได้เป็นผู้ลงแรงงานเก็บมาจากต้นก็สามารถอ้างสิทธิในการใช้ประโยชน์จากผลไม้ส่วนเกินนี้ได้ เพราะผลไม้ส่วนเกินเหล่านี้ยังถือว่าอยู่ในฐานะของส่วนรวมของมนุษยชาติทั้งหมด มนุษย์ไม่มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินมากเกินกว่าที่จะใช้สอยได้ (§ 37) อีกทั้งทรัพย์สินที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์จริงๆ ในสภาพธรรมชาตินั้นโดยมากเป็นสิ่งที่เน่าเสียได้ในเวลาอัน

สั้น (§ 46) ทั้งนี้ เราต้องระลึกว่าลึคคกำลังกล่าวถึงเหตุการณ์ในสภาพธรรมชาติก่อนการเกิดมีขึ้นของรัฐ

พึงสังเกตว่าข้อจำกัดประการแรกของการถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างชอบธรรมก็คือจะต้องมีทรัพยากรเหลือมากพอและดีเสมอสำหรับให้มนุษย์คนอื่นๆ ครอบครองได้เช่นกัน ข้อจำกัดประการที่สองคือ มนุษย์สามารถครอบครองทรัพย์สินได้อย่างชอบธรรมมากเท่าที่ทรัพย์สินนั้นจะได้รับการใช้ก่อนที่จะเน่าเสียหรือเสียหายไปอย่างไรประโยชน์ แม้ลึคคจะตั้งข้อจำกัดของการถือครองทรัพย์สินไว้สองประการดังนี้ แต่ในภายหลังเมื่อมนุษย์ออกจากสภาวะธรรมชาติและเข้าสู่สังคมการเมือง ข้อจำกัดทั้งสองจะกลับไม่มีผลบังคับมากนัก ทั้งนี้ก็โดยการเกิดขึ้นของเงินตรา (money) เป็นสำคัญ ดังจะได้อธิบายต่อไป

แต่ก่อนที่จะอภิปรายถึงเรื่องเงิน เราควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของแรงงานตามทฤษฎีของลึคคอีกประการเสียก่อน ลึคคเห็นว่า ด้วยการลงแรงงานทำงานและครอบครองทรัพย์สินของมนุษย์ มนุษย์มิได้ทำให้ทรัพยากรส่วนกลางของมนุษยชาติลดลงหากแต่ทำให้เพิ่มขึ้นเสียด้วยซ้ำไป ลึคคกล่าวว่าด้วยการลงแรงครอบครองและพัฒนาที่ดิน มนุษย์ได้ทำให้ผลผลิตจากที่ดินที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นเพิ่มขึ้นสิบเท่าเป็นอย่างน้อย เมื่อเทียบกับที่ดินผืนเดิมที่ไม่ได้รับการพัฒนาเพาะปลูกและถูกทิ้งไว้ตามธรรมชาติ (§ 37) ลึคคถึงกับระบุต่อมาราวร้อยละ 99 ของผลผลิตของโลกที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์นั้นเกิดขึ้นจากการลงแรงงานของมนุษย์ มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่เป็นผลผลิตของธรรมชาติโดยแท้ (§ 40) ดังนั้น เราจึงพอจะกล่าวได้ว่า ลึคคเห็นว่า การลงแรงงานและการครอบครองทรัพย์สินของมนุษย์นั้นยังให้เกิดผลเป็นพัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าของโลกอย่างมหาศาล และเมื่อ

พิจารณาในแง่นี้ ผลออกเงยที่เกิดจากการลงแรงงานจึงควรตกเป็นของผู้เป็นเจ้าของแรงงานนั้นอย่างแท้จริง เนื่องจากหากไม่มีการลงแรงงานดังกล่าว ผลออกเงยเช่นว่านั้นย่อมไม่เกิดมีขึ้นตั้งแต่ต้น และในอีกทางหนึ่ง การลงแรงงานพัฒนาผลผลิตของโลกนั้นแม้มนุษย์แต่ละคนจะทำโดยมุ่งประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก แต่ผลดีที่ได้ก็คือมนุษย์แต่ละคนสามารถใช้ทรัพยากรส่วนกลางในปริมาณไม่มากนักเพื่อนำไปลงแรงงานเพื่อพัฒนาและเก็บเกี่ยวผลออกเงยจากทรัพยากรส่วนตัว ทำให้ยังมีทรัพยากรส่วนกลางเหลืออยู่สำหรับคนอื่นๆ มากกว่าในกรณีที่มีมนุษย์ทุกคนมุ่งหวังผลในปริมาณเท่าเดิม หากแต่ไม่ยอมลงแรงงานเลย เลือกลงแต่ที่จะเก็บเกี่ยวเอาจากที่มีตามธรรมชาติเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ในสภาพธรรมชาตินั้นมนุษย์มีความต้องการครอบครองทรัพย์สินไม่มากนัก เนื่องจากถูกจำกัดโดยข้อจำกัดประการที่สอง กล่าวคือ ข้อจำกัดว่าด้วยการเน่าเสียนั้นควบคุมไม่ให้มนุษย์สามารถครอบครองทรัพย์สินได้มากนักอย่างต่างหากเท่าไรนัก และถ้าข้อจำกัดนี้ยังคงมีผลอยู่ ลึคคเห็นว่าปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากรจะไม่เกิดขึ้น เพราะโลกมีพื้นที่มากเกินพอสำหรับประชากรทั้งหมดของโลก แต่สถานการณ์เช่นนี้ก็เปลี่ยนไปเมื่อมนุษย์เริ่มยอมรับว่าเงินมีมูลค่าและยอมรับการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินชนิดอื่นๆ ทั้งหมด (§ 36)

การเกิดขึ้นของระบบเงินตราได้ช่วยให้มนุษย์สามารถขยายขอบเขตการครอบครองทรัพย์สินของตนออกไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด นั่นเพราะเงินเป็นสิ่งไม่เน่าเสียซึ่งรักษามูลค่าไว้ได้อย่างยาวนาน จนกว่าเงินนั้นจะถูกนำไปแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินอย่างอื่นเพื่อใช้ประโยชน์ในภายหลัง ทั้งนี้ก็โดยการยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย (mutual consent) ดังนั้น

ถึงแม้เงินจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่มีประโยชน์อย่างแท้จริงโดยตัวของมันเอง แต่ในคราวจำเป็นเงินซึ่งไม่เฝ้าเสียก็สามารถนำไปแลกเปลี่ยนสิ่งที่มีประโยชน์อย่างแท้จริงที่เฝ้าเสียได้ (§ 47)

ลีดเขียนอธิบายการเกิดขึ้นของเงินไว้ว่า (§ 46)

“และเช่นกัน หากเขาจะแลกถั่วที่เขา มีกับโลหะชิ้นหนึ่งซึ่งมีสีสนที่เขาคงใจ หรือ แลกเปลี่ยนแกะของเขา กับเปลือกหอย หรือ ขนแกะกับพลอยที่ระยิบระยับหรือเพชร แล้ว เก็บเอาของเหล่านั้นไว้กับตัวตราบชั่วชีวิตของเขา เขาก็มิได้ละเมิดสิทธิของผู้อื่นเลย เขาสามารถเก็บสะสมของที่ไม่เฝ้าเสียเหล่านี้ไว้ได้มากเท่าที่เขาประสงค์ การก้าวล่วงขอบเขตของทรัพย์สินโดยชอบของเขามีได้ อยู่ที่ปริมาณของสิ่งที่เขาครอบครอง ทว่าอยู่ที่การเฝ้าสลายอย่างไร้ประโยชน์ของสิ่งที่เขาครอบครองต่างหาก”

ลีดชี้ว่า ด้วยการเกิดขึ้นของระบบเงินตรา นี้เองทำให้มนุษย์มีแรงจูงใจที่จะขยายปริมาณทรัพย์สินของตนออกไปอีก และดังนั้นจึงเป็นเหตุให้เกิดพัฒนาการทางอุตสาหกรรมและการค้าขึ้นในโลก (§ 48-49) ในขณะที่เดียวกันการยอมรับระบบเงินตรา ก็ทำให้ความไม่เท่าเทียมในการถือครองทรัพย์สินส่วนบุคคลเกิดขึ้นได้โดยชอบธรรมด้วย (§ 50) ลีดเองก็ยอมรับว่า ปัญหาความขาดแคลนทรัพยากรจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนค้าขายแล้ว แต่ลีดก็ไม่ได้เห็นว่าข้อนี้เป็นปัญหาสำคัญ ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

อันที่จริง ทรัพย์สินส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญมากในทฤษฎีการเมืองของลีด เขาเสนอว่า ถึงแม้ในสภาพธรรมชาตินั้นมนุษย์จะมีเสรีภาพเต็มที่

แต่มนุษย์กลับยอมละทิ้งเสรีภาพสมบูรณ์นี้แล้ว ยินยอมให้รัฐบาลใช้อำนาจบริหารปกครองตนได้ ทั้งนี้ก็เพราะการครอบครองและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของมนุษย์แต่ละคนในสภาพธรรมชาตินั้น ไม่ปลอดภัยและไม่มั่นคงเป็นอย่างยิ่ง มนุษย์จึงรวมตัวกันจัดตั้งรัฐขึ้นเพื่อพิทักษ์ชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน (lives, liberties and estates) ของพวกเขา ซึ่งสิ่งตามประการนี้ลีดเรียกโดยทั่วไปว่าคือ “ทรัพย์สิน” (property)⁴ (§ 123) ลีดยังย้ำว่าจุดประสงค์หลักใหญ่ที่มนุษย์รวมตัวกันจัดตั้งรัฐและยอมอยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้นก็เพื่อการพิทักษ์ทรัพย์สินของพวกเขา นั่นเอง (§ 124) ดังที่พอล เคลลี (Paul Kelly) ชี้ว่า ด้วยเหตุที่ลีดถือว่ามีสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลนี้ มีมาก่อนการเกิดขึ้นของสังคมการเมือง สิทธิเหล่านี้จึงไม่สามารถถูกเปลี่ยนแปลงหรือแทรกแซงได้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นๆ แม้ว่าอยู่ภายใต้การปกครองโดยรัฐก็ตาม (Kelly 2007, 61)

จากการสรุปทฤษฎีของลีดเท่าที่ผ่านมานี้ น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับมูลเหตุและข้อจำกัดของการถือครองทรัพย์สินส่วนบุคคลได้กระจ่างขึ้นแล้ว จากนั้นเราจะมาขอย้อนพิจารณาทฤษฎีดังกล่าวนี้ของลีดอีกครั้งว่ามีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์ในลักษณะใด

เมื่อลองพิจารณาตามทฤษฎีของลีดดูแล้ว ก็น่าที่จะเห็นด้วยโดยไม่ยากว่ามนุษย์จำเป็นจะต้องสามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ ทั้งนี้เพราะหากจะมีของสิ่งใดที่กล่าวได้ว่าเป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยแท้และเป็นของสิ่งแรกที่บุคคลนั้นครอบครอง

⁴ คำว่า “ทรัพย์สิน” หรือ “property” ณ ที่นี้มีความหมายแบบกว้างดังที่ปรากฏ แต่ในเนื้อหาส่วนก่อนหน้าที่ว่าด้วยการครอบครองทรัพย์สินจากการลงแรงงานนั้น คำว่า “property” ในบริบทดังกล่าวในความหมายนี้แคบถึงทรัพย์สินตามที่เราเข้าใจกันโดยทั่วไปเท่านั้น

ก็เห็นควรกล่าวได้ว่าของสิ่งนั้นก็คือความเป็นบุคคลของเขาและแรงงานอันเกิดจากการใช้ร่างกายของเขาตามที่ตัวตนทางจิตใจของเขาต้องการ ถ้าเราไม่ได้เป็นเจ้าของแม้แต่ความเป็นตัวของเราเองแล้วก็ไม่จำเป็นจะต้องพูดถึงการเป็นเจ้าของสิ่งอื่นใดที่ไกลตัวออกไปอีก กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น เมื่อพิจารณาจากมุมมองนี้แล้ว เท่ากับเป็นการรับรองความเป็นเจ้าของในตัวตนและแรงงานของปัจเจกบุคคลนั่นเอง กล่าวคือ ความเป็นเจ้าของตัวตนและแรงงานของปัจเจกบุคคลจะสามารถแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมได้ผ่านการถือครองทรัพย์สินอันปัจเจกบุคคลผู้นั้นได้ตัดสินใจใช้แรงงานของตนสร้างขึ้นมา หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งตามสำนวนของล๊อคก็คือนั่นคือ เมื่อบุคคลผู้นั้นได้ผสมแรงงานของตน (mixing one's labour) เข้าไปในวัตถุหนึ่งๆ วัตถุนั้นย่อมกลายเป็นของที่มีส่วนหนึ่งของทรัพย์สินของบุคคลผู้นั้นผสมอยู่ กล่าวคือ แรงงานนั่นเอง เช่นนี้จึงทำให้วัตถุนั้นตกเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลของผู้นั้นไป

เมื่อพิจารณาในมิติความมั่นคงของมนุษย์มนุษย์โดยทั่วไปเองก็สร้างความมั่นคงในชีวิตของตนโดยผ่านการครอบครองทรัพย์สินเช่นกัน มนุษย์ในฐานะผู้มีเสรีภาพในการใช้เหตุผลและการตัดสินใจควรที่จะสามารถกำหนดเส้นทางและอนาคตของชีวิตของตนเองได้ในระดับหนึ่งเท่าที่ปัจจัยที่บริหารจัดการได้จะเอื้ออำนวย การกระทำเช่นนี้จะนำไปได้ก็โดยผ่านการลงแรงงานไปในกิจกรรมที่ตนตัดสินใจกระทำและครอบครองทรัพย์สินตามที่ตนสามารถกระทำได้ ล๊อคเองก็ดูจะเห็นด้วยกับความจำเป็นนี้เช่นกัน ดังที่เขาระบุว่าเงื่อนไขของการดำรงชีวิตมนุษย์ทำให้การมีทรัพย์สินส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็น (§ 35) การใช้แรงงานและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินช่วยเสริมให้มนุษย์มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตและเกิดความรู้สึกว่าคุณสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้พอสมควร มองในแง่นี้ ความสามารถดัง

กล่าวย่อมเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงของมนุษย์ การสร้างความมั่นคงในชีวิตย่อมจะเป็นไปได้ยากหากมนุษย์ไม่สามารถครอบครองทรัพย์สินหรืออ้างกรรมสิทธิ์ในของสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าตนควรจะเป็นเจ้าของอย่างชอบธรรมได้เลย ดังนั้นเราจึงน่าจะสรุปได้ว่า โดยเบื้องต้นแล้ว เหตุแห่งการมีขึ้นของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเป็นไปในทิศทางที่เสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกลับปรากฏว่าปัญหาความเสื่อมโทรมลดถอยของทรัพยากรกองกลางดังที่ได้อภิปรายในเนื้อหาส่วนที่ผ่านมา มีสาเหตุสำคัญอยู่ที่การอ้างและการครอบครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลในทรัพยากรกองกลางอย่างเสรีจนเกินไปนั่นเอง เมื่อวิเคราะห์ดูตามทฤษฎีที่ล๊อคเสนอไว้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าข้อสรุปตามความเห็นของล๊อคนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันในหลายด้าน และมีประเด็นที่พึงอภิปรายดังต่อไปนี้

หากพิจารณาอย่างผิวเผินจากผลความเสื่อมโทรมของทรัพยากรกองกลางหลายอย่างที่ เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน เราอาจด่วนสรุปว่า ทฤษฎีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของล๊อคซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจนกระทั่งได้รับการยกให้เป็นรากฐานสำคัญของระบอบทุนนิยมเสรีทั่วโลกในช่วงเวลาที่ผ่านมา นั้น ท้ายที่สุดก็คงไม่แคล้วนำไปสู่โคกนาฏกรรมของทรัพย์สินรวมเช่นที่

ฮาร์ดินได้เตือนเอาไว้ แต่อันที่จริงแล้วล๊อคเองก็ใช้ว่าจะละเลยความเสี่ยงในลักษณะนี้ไปเลยเสียทีเดียว ล๊อคสังเกตเห็นความเป็นไปได้ที่จะเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมหรือสูญสลายของทรัพยากรที่มีลักษณะเป็นทรัพยากรกองกลางอยู่เช่นกัน เพียงแต่ด้วยความเข้าใจต่อระบบทรัพยากรโลกที่มีในสมัยของล๊อคทำให้เขาประเมินว่าทฤษฎีของเขาสามารถแก้ปัญหานี้ได้สำเร็จแล้ว อย่างไรก็ตาม เราควร

ตระหนักว่า ลีออคผู้มีชีวิตอยู่เมื่อกว่าสามศตวรรษก่อนคงไม่อาจคาดการณ์ถึงความหนักหนาสาหัสของปัญหาดังที่โลกกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ โดยไม่มีข้อมูลสถิติเชิงประจักษ์ต่างๆ เป็นเครื่องมือเช่นที่เรามี

ในขั้นแรกขอให้พิจารณาทฤษฎีของลีออคว่าอันที่จริงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่มนุษย์มีนั้นก็มีความเป็นส่วนรวม (commonness) อยู่แล้วมาแต่ต้น กล่าวคือ ก่อนที่จะมีกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลใดๆ เกิดขึ้น ลีออคระบุว่าพระเจ้าได้ประทานโลกให้แก่มนุษย์โดยรวมร่วมกัน นั่นคือ ทุกคนมีความเสมอภาคกันและดังนั้นจึงมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินในโลกนี้อย่างเท่าเทียมกันด้วย ความเสมอภาคระหว่างบุคคลนี้เองเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของความคิดทางการเมืองของลีออค ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรัพย์สินหรือเรื่องการเมืองมนุษย์ทุกคนเสมอภาคกัน และทุกคนก็ได้รับโลกและทรัพย์สินทั้งหลายบนโลกจากพระเจ้ามาอย่างร่วมกัน แต่ข้อนี้ไม่ได้หมายความว่า การครอบครองของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลของเราจะต้องได้รับความยินยอมเอกฉันท์จากมนุษย์คนอื่นๆ ทั้งหมด ไม่เช่นนั้นแล้วการครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคลอย่างชอบธรรมแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย หากแต่ลีออควางสถานะของโลกให้เป็น “ทรัพย์สินส่วนรวมซึ่งเป็นแหล่งให้เราสามารถดึงเอาปัจจัยที่เราต้องการมาใช้ในการรักษาชีวิตของเราเอาไว้ได้” (Kelly 2007, 63) การครอบครองทรัพย์สินของเราจึงไม่ควรจะเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์ของคนอื่นๆ เพราะคนอื่นๆ ก็ต้องการทรัพย์สินเพื่อการดำรงชีพเช่นเดียวกับเรา (Kelly 2007, 76-77)

ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะครอบครองวัตถุต่างๆ เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล ทั้งนี้ก็โดยผ่านการใช้แรงงานซึ่งแต่ละคนก็มีเป็นของตัวเองอยู่แล้วอย่างถ้วนหน้ากัน ทุกคนที่ใช้แรงงาน

ของตนลงแรงไปในทรัพยากรที่เป็นเสมือนกองกลางในโลกก็ย่อมจะสามารถอ้างสิทธิอันชอบธรรมในฐานะเจ้าของของทรัพยากรนั้นๆ ได้ว่าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล แม้ลีออคจะสนับสนุนว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการได้มาซึ่งทรัพย์สิน (equal right to acquire property) แต่สิทธินี้เป็นคนละอย่างกับสิทธิในการมีทรัพย์สินในจำนวนเท่าเทียมกัน (right to an equal amount of property) ลีออคเห็นว่าแต่ละคนจะมีทรัพย์สินมากหรือน้อยนั้นควรจะมีขึ้นอยู่กับการแรงงานและความพยายามของแต่ละคนต่างหาก (Kelly 2007, 72) แต่ทั้งนี้โดยอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของการครอบครองทรัพย์สินสองประการ ซึ่งเราได้เกริ่นถึงมาบ้างแล้ว

ถึงตรงนี้ เราจะเห็นได้ว่า ลีออคเองก็มีได้หลงลืมไปว่าปัญหาจากการครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคลจนเกินขอบเขตนั้นอาจเกิดขึ้นได้ ลีออคจึงได้ตั้งข้อจำกัดควบคุมการครอบครองทรัพย์สินไว้สองประการดังอธิบายมานี้ ทว่าข้อจำกัดทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นเป็นข้อจำกัดที่มีผลบังคับให้อยู่ในสภาพธรรมชาติเท่านั้น เมื่อมนุษย์รวมตัวกันก่อตั้งสังคมการเมือง จัดตั้งรัฐบาล และยอมรับระบบเศรษฐกิจเงินตรา ลีออคเชื่อว่าข้อจำกัดทั้งสองนี้ก็ไม่น่าจะเป็นอีกต่อไป (Kelly 2007, 77) ประเด็นนี้เองเป็นจุดที่เราน่าจะประเมินดูใหม่

ลีออคเชื่อว่าการเกิดขึ้นของเงินในฐานะสิ่งรักษามูลค่าและสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ช่วยแก้ปัญหานั้นอาจเกิดจากการครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคลให้หมดไปได้ ดังที่เคลลีอธิบายไว้ว่า (Kelly 2007, 77-79) การยอมรับให้เงินและของมีค่าอื่นๆ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนนั้นเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความเห็นชอบโดยพฤตินัย (tacitly) ร่วมกันของมนุษย์ จนกระทั่งมนุษย์เกือบทั้งหมดเห็นชอบให้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ เงินทำให้มนุษย์

สามารถเก็บสะสมทรัพย์สินมากขึ้นเรื่อยๆ ได้ในรูปแบบของเงิน และจุดนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นให้มนุษย์เริ่มมีความเหลื่อมล้ำในการครอบครองทรัพย์สินอย่างมีนัยสำคัญได้โดยชอบธรรม ในขณะที่เดียวกัน การสะสมทรัพย์สินก็ได้ช่วยปลดปล่อยพลังแรงงานให้ไปพ้นจากการใช้เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานขั้นต้นของมนุษย์เท่านั้น การสะสมทรัพย์สินและส่วนเกิน (surplus) นี้เองเป็นปัจจัยให้เกิดพัฒนาการทางสังคม อุตสาหกรรม วัฒนธรรม และศิลปะ แม้กระทั่งการบริจาคมเพื่อการกุศลก็เกิดขึ้นได้จากปัจจัยเดียวกันนี้ ดังนั้นแล้ว ล็อคจึงเห็นว่าแม้การใช้เงินตราจะทำให้เกิดการสะสมความมั่งคั่ง เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ แต่ผลดีที่เกิดขึ้นมานั้นมีมากมายมหาศาล

การเกิดขึ้นของระบบเงินตราช่วยให้ออกจำกัดประการแรกซึ่งว่าด้วยการเหลือทรัพย์สินมากพอและดีเสมอสำหรับมนุษย์คนอื่นๆ นั้นคลายลงเช่นกัน เพราะเมื่อเกิดเศรษฐกิจเงินตราขึ้นแล้ว ต่อให้ที่ดินทั้งโลกจะถูกครอบครองไปทั้งหมดแต่ผู้ที่ไม่ได้ครอบครองที่ดินก็ยังสามารถเลี้ยงชีวิตตนเองต่อไปได้โดยอาศัยการใช้แรงงานซึ่งเป็นของที่มีอยู่ในตนทำงานเพื่อให้ได้ค่าตอบแทนเป็นตัวเงินนั่นเอง เนื่องจากมนุษย์ทุกคนยังคงมีแรงงานซึ่งเป็นของตนเอง แต่ละคนจึงสามารถทำงานประกอบอาชีพต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนอันนำมาสู่การครอบครองทรัพย์สินต่อไปได้ เคลลีชี้ว่าความเห็นดังกล่าวของล็อคนี้เป็นการสื่อว่า ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ผูกกับการเป็นเจ้าของที่ดินเช่นที่เคยเป็นมาในยุคศักดินาของยุโรปนั้นเป็นสิ่งไม่จำเป็นอีกต่อไป สอดคล้องกับที่ระบอบการเมืองก็เปลี่ยนจากรบอบอภิชนาธิปไตยไปเป็นประชาธิปไตย (Kelly 2007, 78)

ในส่วนข้อจำกัดประการที่สอง คือเรื่องการเน่าเสียของทรัพย์สินนั้น เห็นควรด้วยว่าการใช้เงิน

ตราเป็นตัวรักษามูลค่านั้นช่วยแก้ปัญหาได้จริง แต่ผู้วิจัยเห็นว่าข้อจำกัดในการครอบครองทรัพย์สินประการที่หนึ่งไม่ได้หมดความจำเป็นลงเลยแม้เมื่อเกิดระบบเศรษฐกิจเงินตราขึ้นแล้ว ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผล 2 ข้อซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินากรกกลางอันเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญต่อความมั่นคงของมนุษย์เป็นอย่างมาก

ประการแรก เงินนั้นไม่สามารถแลกเปลี่ยนกับวัตถุที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ทั้งหมด แม้ว่าเงินจะเป็นสื่อกลางที่สำคัญที่สุดในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่างๆ ในปัจจุบันก็ตาม ทว่าทรัพย์สินที่จำเป็นหรือ “ทรัพย์สิน” ที่จำเป็นจริงๆ ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นไม่สามารถแลกเปลี่ยนมาได้ด้วยเงินเสมอไป หรือกล่าวอีกอย่างคือ เงินไม่ใช่ปัจจัยเพียงพอที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าชีวิตของมนุษย์จะมีความมั่นคงปลอดภัยทุกด้าน ตัวอย่างเช่น ถ้าหากมลภาวะจากกิจกรรมต่างๆ ในโลกส่งผลให้ชั้นบรรยากาศของโลกไม่สามารถป้องกันรังสีที่เป็นอันตรายจนถึงระดับที่ส่งผลเสียร้ายแรงต่อสุขภาพของมนุษย์ได้แล้ว ถึงแม้เราจะมีเงินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าแลกเปลี่ยนในตัวมากเพียงไรก็ย่อมไม่สามารถแลกเอาชั้นบรรยากาศที่มีประสิทธิภาพในการกรองรังสีกลับมาได้อย่างทันการณ์ หรือสมมติว่าป่าไม้ต้นน้ำในประเทศเสื่อมโทรมลงจนไม่สามารถทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้น้ำท่าสมบูรณ์และดินฟ้าอากาศตกต้องตามฤดูกาลได้อีกต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ย่อมส่งผลสะท้อนต่อระบบนิเวศวิทยาของประเทศ หรือแม้กระทั่งยังให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเกิดอุทกภัย หรือทุพภิกขภัย รุนแรงขึ้นจนส่งผลต่อชีวิตของผู้คนจำนวนมาก ในสถานการณ์เช่นนี้เงินก็ไม่สามารถแลกเอาทรัพย์สินที่จำเป็นจริงๆ ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์กลับคืนมาได้ทันเช่นกัน

หากวัตถุประสงค์ของการมีข้อจำกัด “มากพอ” และ “ดีเสมอกัน” คือการควบคุมให้การครอบครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลไม่ไปละเมิดสิทธิที่เท่าเทียมกันของผู้อื่น เพื่อให้มนุษย์ทุกคนจะสามารถครอบครองใช้สอยทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนเองได้ ลึกลับเห็นว่าข้อจำกัดนี้ไม่จำเป็นในสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจเงินตราที่ด้วยเชื่อว่าเงินจะกลายเป็นสื่อกลางเพื่อให้มนุษย์สามารถแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินทุกอย่างที่จำเป็นต่อชีวิตได้ แต่เมื่อเราพิจารณาใหม่แล้วเราพบว่าทรัพย์สินที่จำเป็นยิ่งต่อชีวิตมนุษย์หลายอย่างไม่สามารถแลกมาได้ด้วยเงินก็หน้าที่เราจะสรุปได้ว่า ข้อจำกัดว่าด้วยการครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคลที่กำหนดให้ต้องมีทรัพยากรเหลือมากพอและดีเสมอกันสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์คนอื่นนั้น ยังควรที่จะเป็นหลักเกณฑ์กำกับการใช้สอยและครอบครองทรัพยากรของมนุษย์ต่อไป แม้ในสภาพสังคมที่มีรัฐและระบบเงินตราแล้วก็ตาม

ประการที่สอง นอกจากเงินจะไม่สามารถใช้แลกเปลี่ยนกับทรัพยากรทุกอย่างที่จำเป็นอย่างที่สุดต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้ว ทรัพยากรที่มีลักษณะเป็นทรัพยากรกองกลางแต่ละประเภทยังมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีรายละเอียดแตกต่างกันไปด้วย เพราะฉะนั้นการจะใช้สอยทรัพยากรกองกลางดังกล่าวโดยให้ทรัพยากรนั้นมีเหลือมากพอและดีเสมอกันสำหรับเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ จึงไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายๆ หากแต่ต้องมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับลักษณะของทรัพยากรแต่ละประเภท⁵ นี้ยิ่งเป็นการยืนยันว่า ถึงแม้จะมีระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราแล้ว กรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนบุคคลโดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในมิติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรกองกลางที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยรวมก็ยังคงต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ไม่สามารถดำเนินไปอย่างไร้ข้อจำกัดได้ แม้ว่าการคงไว้ซึ่งกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลนั้นเป็นแนวทางที่ส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์อยู่แล้วก็จริง แต่การเข้าครอบครองทรัพย์สินที่มีลักษณะเป็นทรัพยากรกองกลางกล่าวคือ กีดกันไม่ให้ถูกบริโภคได้ยากในขณะทีลดถอยเสื่อมโทรมได้ง่าย จะต้องมึกฎการบริหารจัดการอย่างรอบคอบเพื่อให้ทรัพยากรกองกลางที่จำเป็นนั้นคงมีอยู่มากพอและดีเสมอสำหรับเพื่อนมนุษย์ทั่วไป และสำหรับชนรุ่นหลังในอนาคตอีกด้วย มิเช่นนั้นแล้วจะกลดกลายเป็นว่าการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลซึ่งมีเป้าประสงค์ในการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์จะยังผลให้ความมั่นคงของมนุษย์ในระยะยาวแย่ลงอย่างหนักหน่วง และโคกนาฏกรรมของทรัพย์สินส่วนรวมคงจะเกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยง

เมื่อพิจารณาข้อเสนอว่าด้วยกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนบุคคลของลึกลับประกอบกับความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและปัญหาของทรัพยากรกองกลางแล้ว ผู้วิจัยพบว่า ข้อจำกัดในการครอบครองทรัพย์สินให้มีเหลือมากพอและดีเสมอกันสำหรับมนุษย์คนอื่น ๆ ยังควรจะใช้เป็นเกณฑ์กำหนดความชอบธรรมของการถือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลในทรัพยากรกองกลางอยู่นั่นเอง คำถามสำคัญตรงนี้คือ แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าการครอบครองใช้สอยทรัพยากรกองกลางในรูบบแบบใดจึงจะเหมาะสม การบริหารจัดการสิทธิในการบริโภคใช้ประโยชน์จากทรัพยากรกองกลางควรเป็นไปอย่างไรจึงจะส่งผลให้ทรัพยากรกองกลางนั้นๆ ยั่งยืนเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการ

⁵ ที่ซับซ้อนยิ่งไปกว่านี้ก็ คือ ในการระบุว่าบุคคลหนึ่งๆ มีกรรมสิทธิ์ในแหล่งทรัพยากรกองกลางหนึ่งๆ นั้นมิได้หมายความว่าเขามีกรรมสิทธิ์เต็มที่ หรือ มิฉะนั้นก็ไม่มีกรรมสิทธิ์เลยเท่านั้น หากแต่กรรมสิทธิ์ยังประกอบไปด้วยสิทธิองค์ประกอบย่อยๆ อีก 5 ประการ ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึง (access) สิทธิในการเก็บเกี่ยว (withdrawal) สิทธิในการบริหารจัดการ (management) สิทธิในการกีดกันออก (exclusion) และสิทธิในการสละหรือขาย (alienation) (Ostrom 2009, 419-420) ดูเพิ่มเติมได้ใน Schlager, Edella and Elinor Ostrom. 1992. Property-rights regimes and natural resources: A conceptual analysis. *Land Economics* 68(3): 249-262.

ของมวลมนุษยชาติได้ในระยะยาวและหลีกเลี่ยง โศกนาฏกรรมของทรัพย์สินส่วนรวมได้

ดังได้กล่าวมาแล้ว แกรนต์ ฮาร์ดีน ตอบคำถามข้อนี้ว่า หนทางนั้นมีสองทาง คือจะต้องให้รัฐเข้าบริหารจัดการ หรือมิฉะนั้นก็ยกให้ออกชนมีกรรมสิทธิ์เต็มที่ในทรัพยากรกึ่งกลางประเภทใดประเภทหนึ่งไปเลย เพื่อแก้ปัญหาที่ทรัพยากรอาจเสื่อมโทรมลงจากการใช้งานของหลายฝ่ายที่กลับไม่มีฝ่ายใดรับผิดชอบต่อการกระทำของตน แต่เอลินอร์ ออสโตรอมไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับคำตอบนี้

ออสโตรอมระบุว่าฮาร์ดีนมองภาพมนุษย์ที่เข้าไปใช้ “ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์” ในแง่ร้ายจนเกินไป กล่าวคือฮาร์ดีนเสมือนว่าเปรียบให้มนุษย์ที่เข้าไปใช้ทรัพยากรกึ่งกลางทั้งหลายนั้นตกอยู่ใน “สถานการณ์ทางแพ่งของนักโทษ” (prisoner's dilemma) ซึ่งยากจะเกิดความร่วมมือกันขึ้นได้ ออสโตรอมเห็นว่าเป็นการเปรียบเทียบที่ผิดและประเมินศักยภาพของมนุษย์ต่ำเกินไป และเมื่อใช้แบบจำลองสถานการณ์ของนักโทษนี้ มาใช้ในการวิเคราะห์เชิงนโยบายที่ได้อีกย้อมติดไปด้วย ออสโตรอมเห็นว่าอันที่จริงแล้วบรรดาผู้เข้าไปใช้ทรัพยากรกึ่งกลางร่วมกันนั้นมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงกฎของเกมที่เขาเล่นอยู่ได้ ไม่เหมือนกับบรรดานักโทษที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกฎของเกมที่เขาเผชิญอยู่ได้เลย (Ostrom 1990, 7) ยิ่งไปกว่านั้นมนุษย์ที่อยู่

สถานการณ์หรือเกมทรัพย์สินส่วนรวมหนึ่งๆ ร่วมกันยังมีความสามารถที่จะหาทางออกของสถานการณ์ได้หลากหลายไปตามเงื่อนไขสถานการณ์ที่แตกต่างกันอีกด้วย (Ostrom 1990, 14) ทั้งนี้ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างนักโทษที่ถูกคุมขังกับผู้ใช้ทรัพยากรกึ่งกลางร่วมกันก็คือ พวกแรกไม่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ ในขณะที่พวกหลังสามารถเจรจาทำความเข้าใจกันได้ และดังนั้นจึงมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกฎเกณฑ์ที่พวกเขาจะใช้ร่วมกันในการบริหารทรัพยากรกึ่งกลางได้ (Ostrom 2009, 416)

อันที่จริงแล้ว มีตัวอย่างหลายกรณีในกลุ่มทางสังคมหลายกลุ่มประสบความสำเร็จในการกำจัดความเสี่ยงที่ทรัพยากรกึ่งกลางจะลดถอยเสื่อมโทรมไปโดยการพัฒนาและรักษาระบบของกฎเกณฑ์ที่กลุ่มเหล่านั้นสร้างขึ้นเอง⁶ ในทางตรงกันข้าม หลักฐานที่ยืนยันว่าทางเลือกของฮาร์ดีนที่ให้รัฐหรือเอกชนเข้าเป็นเจ้าของทรัพยากรกึ่งกลางแต่เพียงผู้เดียวไปเลยนั้นประสบความสำเร็จ ก็มีได้มีอยู่สักเท่าไรนัก (Dietz, Ostrom and Stern 2003, 1907) การบริหารควบคุมแบบรวมศูนย์นั้นหากขาดข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้แล้วก็จะบริหารงานผิดพลาดได้โดยง่าย และดังนั้นจึงเสี่ยงที่จะไม่ประสบผลสำเร็จดังที่วางแผนไว้ (Ostrom 1990, 10)

ไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม กฎเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้แล้วอย่างตายตัวมักไม่สามารถรับมือ

⁶ เช่น การศึกษาโดย Wai Fung Lam ในปี 1998 พบว่า ในประเทศเคนย่า ระบบชลประทานพื้นถิ่นที่ชาวนาบริหารจัดการเองประสบความสำเร็จมากกว่าระบบชลประทานที่รัฐควบคุม ทั้งในด้าน 1) การดูแลรักษาโครงสร้างทางกายภาพของระบบส่งน้ำ 2) ปริมาณน้ำสำรองที่เหลือให้ชาวนาใช้ในช่วงปลายฤดูกาลต่างๆ ของปี และ 3) ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น (Lam 1998 cited in Ostrom 2009, 427) ทั้งนี้เพราะกฎกติกาและบรรทัดฐานที่ชาวนาในพื้นที่กำหนดขึ้นเองเพื่อควบคุมระบบชลประทานของตนนั้นเกิดจากความเข้าใจกฎกติกาที่เป็นที่เคารพกันมาแต่เดิมในท้องถิ่น ในขณะที่การจัดระบบชลประทานโดยรัฐที่ถึงแม้ว่าจะมีการก่อสร้างอย่างคงทนและทันสมัยกว่า แต่ระบบของรัฐกลับละเลยระบบกติกาและบรรทัดฐานที่ชาวนาในพื้นที่ยอมรับ ในที่สุด ผลก็ปรากฏว่าระบบชลประทานท้องถิ่นกลับทำให้ชาวนาได้ผลผลิตทางการเกษตรมากกว่าระบบชลประทานโดยรัฐ (Ostrom et al. 1999, 280) ในทำนองเดียวกัน ยังมีงานศึกษาที่บ่งชี้ว่า การประมงชายฝั่งจะเสื่อมโทรมลงหากไม่ได้รับการบริหารจัดการเลย หรือ หากได้รับการบริหารจัดการโดยรัฐส่วนกลางอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (top-down) โดยที่เจ้าหน้าที่และผู้ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ไม่มีอำนาจและขาดความเข้าใจในระบบการจัการนั้นๆ ตัวอย่างเช่น การประมงชายฝั่งในรัฐเมน (Maine) ของสหรัฐอเมริกาซึ่งบริหารจัดการโดยรัฐอย่างเบ็ดเสร็จนั้น มีผลสำเร็จไม่มากนัก เพราะระบบการบริหารจัดการไม่ได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่ระดับการปฏิบัติตามจึงต่ำ ในขณะที่การประมงกึ่งลอบสเตอร์ในรัฐเมนนั้นประสบผลสำเร็จคือ เพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายบริหารจัดการได้ กฎกติกาที่ได้มาจึงเป็นที่ยอมรับ และระดับการปฏิบัติตามจึงสูง (Dietz, Ostrom and Stern 2003, 1907)

- 2ก. ความสอดคล้องกับเงื่อนไขของท้องถิ่น (congruence with local conditions): กฎกติกาในการครอบครองใช้ประโยชน์และการจัดบำรุงรักษา สอดคล้องกับเงื่อนไขทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
- 2ข. การครอบครองใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษา (appropriation and provision): กฎกติกาในการครอบครองใช้ประโยชน์สอดคล้องกับกฎกติกาในการบำรุงรักษา การกระจายภาระค่าใช้จ่ายได้สัดส่วนกับการกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับ
3. การจัดระบบการตัดสินใจร่วมกัน (collective-choice arrangements): บุคคลส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบจากระบบทรัพยากรหนึ่งๆ มีสิทธิในการเข้าร่วมกำหนดและแก้ไขปรับปรุงกฎกติกาของระบบทรัพยากรนั้นๆ
- 4ก. การติดตามตรวจสอบผู้ใช้ (monitoring users): บุคคลที่รับผิดชอบต่อบรรดาผู้ใช้ทรัพยากร หรือบรรดาบุคคลที่เป็นผู้ใช้ทรัพยากร ทำการติดตามตรวจสอบระดับการครอบครองใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษาของบรรดาผู้ใช้ทรัพยากร
- 4ข. การติดตามดูแลทรัพยากร (monitoring the resource): บุคคลที่รับผิดชอบต่อบรรดาผู้ใช้ทรัพยากร หรือบรรดาบุคคลที่เป็นผู้ใช้ทรัพยากร ทำการติดตามดูแลสภาพของทรัพยากรนั้น
5. การลงโทษตามลำดับขั้น (graduated Sanctions): การลงโทษการละเมิดกฎเริ่มจากเบามากแต่จะค่อยๆ หนักขึ้นหากผู้ใช้ทรัพยากรผู้ใดฝ่าฝืนกฎซ้ำแล้วซ้ำอีก
6. กลไกจัดการความขัดแย้ง (conflict-resolution Mechanisms): มีเวทีเจรจาระดับท้องถิ่นที่

- จับไวและต้นทุนต่ำ เพื่อแก้ไขความขัดแย้งในหมู่ผู้ใช้ทรัพยากรด้วยกัน หรือกับเจ้าหน้าที่รัฐ
7. การยอมรับขั้นต่ำต่อสิทธิทั้งหลาย (minimal recognition of rights): สิทธิของผู้ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นในการที่จะกำหนดกฎกติกาของตนเองได้รับการยอมรับจากรัฐ
8. การดำเนินการเชื่อมโยงตามระดับ (nested enterprises): หากทรัพยากรกึ่งกลางมีการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับระบบสังคมนิเวศวิทยาที่ใหญ่กว่า ก็มีการจัดกิจกรรมการจัดการอภิบาล (governance activities) ในหลายระดับซึ่งเชื่อมโยงถึงกัน

จากการศึกษากรณีตัวอย่างต่างๆ พบว่าระบบการบริหารจัดการทรัพยากรกึ่งกลางที่ประสบความสำเร็จนั้นมักมีลักษณะสอดคล้องกับหลักแปดประการนี้เกือบทุกข้อ ส่วนระบบที่ล้มเหลวนั้นไม่มีลักษณะสอดคล้องกับหลักการดังกล่าวข้างต้น (Ostrom 2009, 422-423) กระนั้นก็ตาม หลักการเหล่านี้เป็นข้อสรุปจากการศึกษาการจัดการระบบทรัพยากรกึ่งกลางในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาคเล็กๆ เท่านั้น ในขณะที่ปัญหาความเสื่อมโทรมรุนแรงของทรัพยากรกึ่งกลางที่สำคัญในปัจจุบันหลายปัญหาเป็นปัญหาในระดับโลก ปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการบริหารจัดการในระดับหมู่บ้านหรือแม้กระทั่งโดยประเทศใดโดยลำพัง ความร่วมมือระหว่างนานาชาติจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในความพยายามแก้ปัญหาทรัพยากรกึ่งกลางระดับโลก (Ostrom et al. 1999, 278) ถึงแม้ว่าปัญหาท้าทายในระดับโลกนี้จะแก้ไขยากเป็นพิเศษ เนื่องจาก ปัญหาที่มีสัดส่วนใหญ่ขึ้น, มีมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเกี่ยวข้อง, ระบบทรัพยากรกึ่งกลางต่างๆ มีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน, ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้นเรื่อยๆ แต่ออสโตรมก็เน้นย้ำให้เราตระหนักว่าความเห็นพ้องต้องกันอย่างเป็นทางการ

รัฐบาลประเทศต่างๆ ในการออกแบบระบอบและกฎกติกาสำหรับทรัพยากรกองกลางระดับโลกเป็นสิ่งจำเป็น และเรามีโลกเพียงใบเดียวเท่านั้นให้ทำการทดลองแก้ไขปัญหา (Ostrom et al. 1999, 281-282) และแม้ภารกิจนี้จะเป็สิ่งที่ยากเย็นเพียงใด มนุษยชาติก็ไม่อาจปฏิเสธการรับผิดชอบนี้ได้

โดยสรุป มูลเหตุของการมีระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลตามที่ จอห์น ล็อค ได้เสนอไว้ นั้นเป็นไปในทางที่เกื้อกูลส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ แต่กระนั้นการจำกัดควบคุม บริหารจัดการ การเข้าไปครอบครองใช้สอยทรัพยากรกองกลางที่สำคัญก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการธำรงรักษาความมั่นคงของมนุษย์เอาไว้ ปัญหาที่สำคัญก็คือ หลักการบริหารจัดการทรัพยากรกองกลางนั้นควรจะเป็นอย่างไร เอลินอร์ ออสตรอม ได้พยายามตอบคำถามนี้โดยการศึกษาะบบทรัพยากรกองกลางต่างๆ ทั่วโลกเพื่อเป็นตัวอย่งและเธอได้สกัดหลักการออกแบบกฎกติกาออกมาได้ 8 ประการ อย่งไรก็ตาม การจัดการปัญหาทรัพยากรกองกลางในระดับโลก ก็ยังคงเป็นโจทย์ใหญ่ที่มนุษยชาติต้องรีบหาทางแก้ไขให้ได้โดยเร็วอย่งนั้นเอง ยิ่งไปกว่านั้น ภารกิจในการแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรกองกลางนั้นมิได้เป็นเป้าหมายปลายทางในตัวของมันเอง กล่าวคือ เรามิได้ต้องการรักษาทรัพยากรกองกลางเพียงเพื่อให้ทรัพยากรกองกลางดำรงอยู่ แต่เราต้องรักษาทรัพยากรกองกลางไว้เพราะทรัพยากรกองกลางมีความสำคัญอย่างมากต่อความมั่นคงของมนุษย์ต่างหาก การที่เราต้องพยายามทำให้ทรัพยากรกองกลางที่สำคัญมีมากพอและดีเสมอแก่ันสำหรับมนุษย์ทุกคน ก็เพราะความมีอยู่ของทรัพยากรเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ต่อความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามในการดำรงชีวิตของมวลมนุษย์นั้นเอง

ทรัพย์สินส่วนรวมกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

จากการอภิปรายที่ผ่านมาทั้งหมดน่าจะช่วยให้เห็นได้ว่าทรัพย์สินส่วนรวม (the commons) หรือทรัพยากรกองกลาง (common-pool resources) บางประเภทมีความสำคัญอย่างสูงต่อการดำรงอยู่ของความมั่นคงของมนุษย์ และในเวลาเดียวกัน ความมั่นคงของมนุษย์ก็เป็นวัตถุประสงค์ประการสำคัญของการมีอยู่ของระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลเช่นกัน แต่กระนั้นความเข้าใจที่ไม่เพียงพอเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ประกอบเข้ากับการขาดความรอบคอบระมัดระวังในการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรกองกลางก็กลับจะทำให้ทรัพยากรกองกลางที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ลดถอยเสื่อมโทรมลงได้ และย่อมส่งผลเสียร้ายแรงต่อความมั่นคงของมนุษย์ในที่สุด ประเด็นปัญหาสำคัญที่ตามมาก็คือ หากเรายึดเอาหลักความมั่นคงของมนุษย์เป็นสำคัญ และเมื่อเรามีความเข้าใจพอสมควรต่อเรื่องทรัพย์สินส่วนรวมกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทั้งสามดังนี้แล้ว เราควรจะทำอะไร กระทั่งแก้ไข และปรับเปลี่ยน วิธีคิดหรือมองทรัพย์สินส่วนรวมและการครอบครองทรัพย์สินหรือไม่ว่างไร

ผู้วิจัยขอเสนอว่าเราควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และ ทรัพย์สินส่วนรวม ตามลำดับขั้นต่อไปนี้

ขั้นแรก ความมั่นคงของมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญต่อการใช้ชีวิตอันเป็นปกติสุขปลอดภัยจากความหวาดกลัวและความแร้นแค้นของมนุษย์ทุกคน โดยที่เราต้องเข้าใจว่าความมั่นคงของมนุษย์มีหลายมิติซึ่งเกี่ยวพันกันอย่างซับซ้อน

ขั้นที่สอง ทรัพย์สินส่วนรวมหรือทรัพยากรกองกลางเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของมนุษย์ ทว่าปัญหาทรัพยากรกองกลางที่เกิดขึ้นและยังดำเนินอยู่มักจะแก้ไขได้ยาก ต้องอาศัยการบริหารจัดการอย่างรอบคอบและต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย การที่จะปล่อยให้การบริหารจัดการตกในมือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างรวมศูนย์ จึงเป็นแนวทางที่ไร้ประสิทธิภาพ

ขั้นที่สาม ระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นจะเป็นเรื่องที่สามารถปกป้องเอาไว้ได้ในเชิงคุณค่า (normatively defensible) มากขึ้น หากเราเน้นย้ำว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ หรืออย่างน้อยที่สุดต้องไม่ขัดขวางต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ขั้นที่สี่ เพื่อให้ระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการใช้และครอบครองทรัพยากรกองกลาง เป็นไปในทางที่เกื้อกูลต่อความมั่นคงของมนุษย์อย่างแท้จริง เราต้องให้น้ำหนักกับข้อจำกัดควบคุมในการใช้และครอบครองทรัพยากรกองกลางดังกล่าวให้มีเหลืออย่าง “เพียงพอ” และ “ดีเสมอกัน” สำหรับเพื่อนมนุษย์และชนรุ่นหลัง

ขั้นที่ห้า ภาระสำคัญของเราจึงคือการแสวงหาหนทางที่จะบริหารจัดการการใช้และครอบครองทรัพยากรกองกลางอย่างยั่งยืน ได้มีการศึกษาหลักการในการบริหารจัดการดังกล่าวอย่างประสบผลสำเร็จไปบ้างแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานวิจัยที่นำโดย เอลินอร์ ออสตรอม แต่กระนั้นการแก้ปัญหาทรัพยากรกองกลางในระดับโลกก็ยังคงเป็นโจทย์ที่ทั้งยากและหนักหน่วง แต่นั่นก็เป็นความรับผิดชอบที่มวลมนุษยชาติต้องยอมรับอย่างปฏิเสธไม่ได้ มิฉะนั้นแล้วก็จะเท่ากับเป็นการยินยอมให้เกิดโคกนาฏกรรมในระดับโลกอันจะทำให้โอกาสในการดำรงชีวิตอย่างมั่นคงของมนุษยชาติทั้งหลายไปอย่างน่าเศร้า

สรุป

งานวิจัยขั้นนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าอันที่จริงแล้วความมุ่งหมายของการมีระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นก็เพื่อเกื้อกูลให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง กล่าวคือวัตถุประสงค์ของการดำรงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเป็นไปเพื่อส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์นั่นเอง ในอีกทางหนึ่ง การดำรงอยู่ (availability) ของทรัพย์สินส่วนรวมนั่นเองก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับการธำรงรักษาความมั่นคงของมนุษย์เช่นกัน นั่นเพราะทรัพยากรกองกลางนานาประเภท เช่น แหล่งน้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์น้ำ เป็นต้น ล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่มนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัย และจำเป็นต้องใช้ร่วมกันด้วย ชีวิตของมนุษย์จะไม่มีความเป็นปกติสุขได้เลย หรือแม้กระทั่งอาจดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้เสียด้วยซ้ำ หากว่าทรัพย์สินส่วนรวมดังกล่าวนี้เสื่อมโทรมหรือหมดสิ้นไป

จากการพิจารณาทฤษฎีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จอห์น ล็อค เสนอไว้ นั้น เราจะเห็นว่า ล็อคให้ความสำคัญกับเกณฑ์ “มากพอ” และ “ดีเสมอ” นั้นก็เพราะล็อคเห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอย่างมั่นคงได้นั่นเอง กล่าวคือ เป้าหมายที่ระบอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินมีขึ้นนั้นก็เพื่อเอื้ออำนวยให้ความมั่นคงของมนุษย์เกิดขึ้นได้สำหรับมนุษย์แต่ละคน แต่ปัญหาความเสื่อมโทรมและร่อยหรอของทรัพย์สินส่วนรวมที่สำคัญในหลายกรณี กลับเป็นผลมาจากความไม่เข้าใจในจุดประสงค์ที่แท้จริงของทฤษฎีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน นำไปสู่การมุ่งแต่จะขยายทรัพย์สินในครอบครองของแต่ละฝ่ายโดยไม่คำนึงถึงความมั่นคงของมนุษย์อันเป็นปลายทางที่สำคัญที่สุด เมื่อพิจารณาดังนั้นแล้ว เราจึงควรตระหนักว่าการบริหารจัดการการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน งานศึกษาที่เอลินอร์ ออสตรอมและคณะทุ่มเทดำเนินการมาน่าที่จะเป็นแนวทางเบื้องต้นในความพยายามแก้ไขปัญหานี้ได้

เอกสารอ้างอิง

- Dietz, Thomas, Elinor Ostrom and Paul C. Stern. 2003. The struggle to govern the commons. *Science* 302(5652): 1907-1912.
- Gasper, Des. 2008. The idea of human security. GARNET Working Paper No.28/08: 1-36.
- Glasius, Marlies. 2008. Human security from paradigm shift to operationalization: Job description for a human security worker. *Security Dialogue* 39(1): 31-54.
- Hardin, Garrett. 1968. The tragedy of the commons. *Science* 162(3859): 1243-1248.
- , 1998. Extensions of "The Tragedy of the Commons". *Science* 280(5364): 682-683.
- Jolly, Richard and Deepayan Basu Ray. 2006. *The human security framework and national human development reports: A review of experience and current debates*. New York: UNDP National Human Development Report Unit. In: http://hdr.undp.org/en/media/NHDR_Human_Security_GN.pdf. (accessed May 15, 2012)
- Kelly, Paul. 2007. *Locke's second treatise of government*. London and New York: Continuum International Publishing Group.
- Locke, John. (1690) 2010. *Two treatises of government*. P. Phemister, ed. Oxford: Oxford University Press.
- MacFarlane, Neil, and Yuan Foong Khong. 2006. *Human security and the UN – A critical history*. Bloomington, IN: University of Indiana Press.
- Ostrom, Elinor. 1990. *Governing the commons*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- , Joanna Burger, Christopher B. Field et al. 1999. Revisiting the commons: Local lessons, global challenges. *Science* 284(5412): 278-282.
- , 2009. Beyond markets and states: Polycentric governance of complex economic systems. In: Karl Grandin, ed. *The Nobel Prize 2009*. In: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/2009/ostrom_lecture.pdf. (accessed March 1, 2012)
- Owen, Taylor. 2004a. Challenges and opportunities for defining and measuring human security. Human Rights, *Human Security and Disarmament* 2004(3): 15-24.
- , 2004b. Human security – Conflict, critique and consensus: Colloquium remarks and a proposal for a threshold-based definition. *Security Dialogue* 35(3): 373-387.
- Schlager, Edella and Elinor Ostrom. 1992. Property-rights regimes and natural resources: A conceptual analysis. *Land Economics* 68(3): 249-262.

- Tadjbakhsh, Shahrbanou, and Anuradha Chenoy. 2007. Definitions, critiques and counter-critiques. In: *Human security: Concepts and implications*. Oxon & New York: Routledge.
- Vernon, Richard. 1997. *The career of toleration: John Locke, Jonas Proast, and after*. Montreal & Kingston: McGill Queen's University Press.
- Waldron, Jeremy. 2002. *God, Locke, and equality: Christian foundations in Locke's political thought*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.